

Raport intermediar
privind procesul de racordare a clienților casnici la
rețelele/sistemele de distribuție a energiei electrice și
gazelor naturale

Versiune neconfidențială

Cuprins

Secțiunea 1. ENERGIE ELECTRICĂ	3
I. Circumstanțele care au justificat inițierea studiului referitor la activitatea de racordare a clienților casnici la rețelele de distribuție a energiei electrice.....	3
II. Activitatea de racordare la rețelele electrice de interes public.....	3
III. Descrierea activităților necesare pentru realizarea lucrărilor de racordare la rețelele de distribuție a energiei electrice.....	6
IV. Cadrul normativ aplicabil activității de racordare la rețelele electrice de interes public.....	8
V. Implicarea Consiliului Concurenței în procesul de modificare/adaptare a cadrului legal aplicabil activității de racordare la rețelele publice de distribuție a energiei electrice	10
VI. Prezentarea etapelor procesului de racordare a utilizatorilor casnici la rețelele electrice de interes public	11
VII. Elemente extrase din răspunsurile operatorilor rețelelor de distribuție a energiei electrice la solicitările de informații ale Consiliului Concurenței	19
Secțiunea 2. GAZE NATURALE.....	29
I. Circumstanțele care au justificat extinderea investigației privind sectorul gazelor naturale	29
II. Activitatea de racordare la sistemele de distribuție a gazelor naturale.....	30
III. Descrierea activităților necesare pentru realizarea lucrărilor de racordare la sistemele de distribuție a gazelor naturale	31
IV. Cadrul normativ aplicabil activității de racordare la sistemele de distribuție a gazelor naturale	33
V. Implicarea Consiliului Concurenței în procesul de modificare/adaptare a cadrului legal aplicabil activității de racordarea la sistemele de distribuție a gazelor naturale	34
VI. Prezentarea etapelor procesului de racordare a consumatorilor finali la sistemele de distribuție a gazelor naturale	35
VII. Elemente extrase din răspunsurile operatorilor sistemelor de distribuție a gazelor naturale la solicitările de informații ale Consiliului Concurenței	41
Secțiunea 3. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	58
I. Concluzii energie electrică.....	58
II. Concluzii gaze naturale.....	61
III. Recomandări	64

Secțiunea 1. ENERGIE ELECTRICĂ

În cuprinsul prezentului capitol, următorii termeni, expresii și abrevieri se definesc după cum urmează:

- *OSD* – Operatorul sistemului de distribuție a energiei electrice,
- *ANRE* – Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei,
- *Regulamentul de racordare la rețelele electrice* – anexa la Ordinul președintelui *ANRE* nr. 59/2013 pentru aprobarea Regulamentului privind racordarea utilizatorilor la rețelele electrice de interes public, cu modificările și completările ulterioare¹,
- *Procedura de racordare* – anexa la Ordinul președintelui *ANRE* nr. 17/2021 pentru aprobarea Procedurii privind racordarea la rețelele electrice de interes public a locurilor de consum aparținând utilizatorilor de tip clienți finali noncasnici prin instalații de racordare cu lungimi de până la 2.500 metri și clienți casnici².
- *ATR* – Aviz Tehnic de Racordare

I. Circumstanțele care au justificat inițierea studiului referitor la activitatea de racordare a clienților casnici la rețelele de distribuție a energiei electrice

Cadrul normativ aplicabil sectorului energiei electrice din România, cu precădere în ceea ce privește activitatea de racordare a utilizatorilor la rețelele electrice de interes public³, a suferit modificări importante, acestea justificând inițierea, prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr. 436/2021, a unui studiu privind activitatea de racordare a clienților casnici la rețelele de distribuție a energiei electrice.

II. Activitatea de racordare la rețelele electrice de interes public

De *lege lata*⁴, activitatea de distribuție a energiei electrice se desfășoară de către operatorul de distribuție, pe bază de licențe acordate de *ANRE* în condițiile prevăzute de art. 10 alin. (2) din *Legea nr. 123/2012*.

Având în vedere faptul că energia electrică este produsă în centrale electrice și furnizată/livrată până la clientul final prin intermediul rețelelor electrice, cu menținerea unui echilibru permanent între producție și consum, racordarea la rețele este esențială pentru funcționarea sistemului electroenergetic. Totodată, procesul de racordare a utilizatorilor la rețelele electrice de distribuție este unul premergător realizării activității de furnizare, numărul locurilor de consum fiind direct influențat de stadiul procesului de racordare, iar o bună desfășurare a acestui proces este

¹ Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 bis din 19 august 2013.

² Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 16 martie 2021.

³ O rețea electrică la care sunt conectați cel puțin doi utilizatori este o *rețea electrică de interes public*.

⁴ *Potrivit normelor primare în vigoare.*

esențială pentru bunăstarea clienților finali casnici, în special în lumina liberalizării activității de furnizare a energiei electrice către această categorie de consumatori.

Potrivit *Legii nr. 123/2012*, distribuția de energie electrică reprezintă transportul energiei electrice prin rețele de distribuție de înaltă tensiune, medie tensiune și joasă tensiune, cu tensiune de linie nominală până la 110 kV inclusiv, în vederea livrării acesteia către clienți (fără a include furnizarea). Activitățile de distribuție sunt considerate, în general, a fi monopoli naturali deoarece exploatarea comercială se realizează de către un singur operator de distribuție într-o zonă determinată, iar duplicarea rețelilor de energie electrică ar fi total ineficientă din cauza investițiilor foarte mari. Între societățile ce operează rețelele de distribuție nu se manifestă concurența, iar activitatea desfășurată de acești operatori se realizează în regim reglementat de *ANRE*.

Așadar, racordarea la rețelele electrice este necesară în situația apariției unui loc nou de consum. Racordarea unui loc de consum la o *rețea electrică de interes public*⁵ presupune un ansamblu de activități derulate în scopul realizării unei instalații electrice care face legătura între instalațiile aparținând unui operator de rețea (de transport sau de distribuție) și instalațiile aflate în proprietatea respectivului utilizator. Astfel, racordarea la rețeaua electrică face parte din ansamblul activităților conexe distribuției/transportului de energie electrică.

Prin racordare la rețeaua electrică se înțelege acțiunea desfășurată de un operator de rețea - operator de transport, operator de distribuție sau orice persoană care deține o rețea electrică de distribuție - în scopul realizării unui racord/unei instalații de racordare la un loc de producere sau de consum nou, precum și modificarea/înlocuirea unui racord la un loc de producere sau de consum existent.

Categoriile de lucrări executate pentru racordarea utilizatorilor la rețeaua electrică sunt, potrivit reglementărilor, următoarele:

- extinderea rețelei electrice de distribuție –dezvoltarea rețelei electrice de distribuție de interes public deținute de operatorul de distribuție concesionar;
- lucrări de întărire a rețelei electrice în amonte de punctul de racordare, pentru crearea condițiilor tehnice necesare racordării;
- lucrări pentru realizarea instalației de racordare, respectiv a instalațiilor cuprinse între punctul de racordare și punctul de delimitare;
- lucrări pentru realizarea instalațiilor din aval de punctul de delimitare (instalații de utilizare).

Racordarea utilizatorilor la rețelele electrice de interes public presupune, în principal, desfășurarea de activități de proiectare, execuție și verificare a instalațiilor electrice, aceste activități realizându-se cu personal specializat.

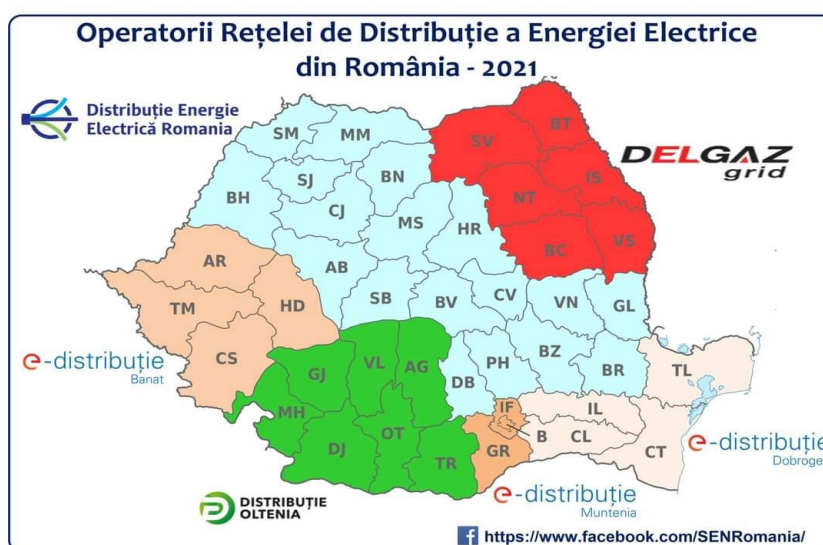
⁵ O rețea electrică la care sunt conectați cel puțin doi utilizatori este o *rețea electrică de interes public*.

- Activitatea de proiectare presupune stabilirea soluției de racordare la rețea și, într-o etapă ulterioară, realizarea proiectului tehnic al instalației electrice de racordare.
- Activitatea de execuție a lucrării de racordare presupune realizarea propriu-zisă a instalației electrice, conform proiectului tehnic elaborat, și se finalizează cu efectuarea recepției instalației de racordare. Etapa de execuție a lucrării se realizează după îndeplinirea unui set de condiții, precum:
 - obținerea autorizației de construire pentru realizarea instalației de racordare;
 - securizarea drepturilor de uz și de servitute asupra imobilului afectat de instalația de racordare;
 - încasarea tarifului de racordare și altele.
- Activitatea de verificare presupune verificarea dosarului tehnic al instalației de utilizare și punerea sub tensiune a instalației de utilizare.

Principalii operatori economici implicați în activitatea de racordare la rețea sunt, pe de o parte, operatorii de distribuție și/sau operatorul de transport și sistem, iar, pe de altă parte, operatorii economici autorizați, respectiv proiectanți, executanți (constructori) și verificatori de proiecte și instalații electrice.

La nivelul României există opt zone de monopol natural pentru care ministerul de resort a încredințat contracte de concesiune a serviciului de distribuție a energiei electrice (Transilvania Nord, Transilvania Sud, Moldova, Muntenia Nord, Muntenia Sud, Dobrogea, Oltenia și Banat) și un singur operator de transport și sistem, CNTEE Transelectrica SA.

Cele 8 zone de distribuție sunt operate de companii aparținând unor grupuri active în domeniul energiei (grupul Enel: E-Distribuție Muntenia SA, E-Distribuție Banat SA, E-Distribuție Dobrogea SA; grupul Electrica: Distribuție Energie Electrică România SA; grupul Macquarie: Distribuție Energie Oltenia SA; grupul E.ON: Delgaz Grid SA), iar operatorul de transport activează la nivel național.

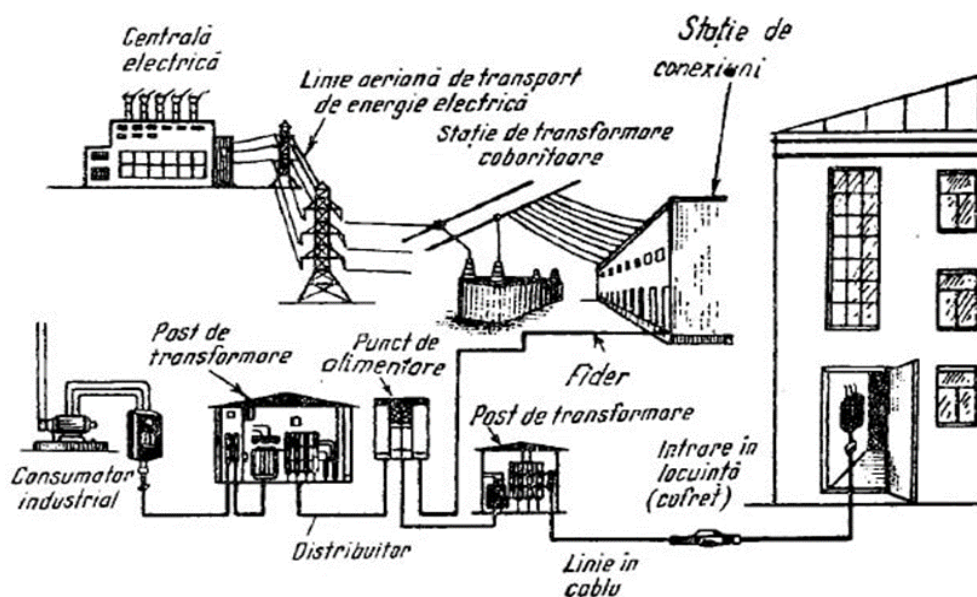
Sursa: <https://www.facebook.com/SENRomania/>

III. Descrierea activităților necesare pentru realizarea lucrărilor de racordare la rețelele de distribuție a energiei electrice

Prin racordare la rețeaua electrică se înțelege acțiunea desfășurată de un operator de rețea - operator de transport, operator de distribuție sau orice persoană care deține o rețea electrică de distribuție - în scopul realizării unui racord/unei instalații de racordare la un loc de producere sau de consum nou sau modificarea/înlocuirea unui racord la un loc de producere sau de consum existent.

O instalație de racordare la rețeaua de energie electrică este o instalație electrică realizată între *punctul de racordare*⁶ la rețeaua electrică de interes public (rețea de transport sau rețea de distribuție) și *punctul de delimitare*⁷ dintre instalațiile operatorului de rețea și instalațiile utilizatorului (denumite *instalații de utilizare*). Totodată, schema de racordare a unui utilizator poate fi compusă din una sau mai multe instalații de racordare, corelat cu nivelul de siguranță solicitat de utilizator și cu posibilitățile concrete ale rețelei.

Figura nr. 1 – Schemă privind racordarea utilizatorilor la rețeaua electrică⁸

Potrivit art. 3 din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*, proiectarea și executarea lucrărilor pentru racordarea utilizatorilor la rețelele electrice de interes public se realizează de către persoane autorizate și operatori economici atestați de către ANRE, potrivit tipului de atestat deținut.

Categoriile de instalații electrice a căror proiectare, executare și verificare se realizează de către un operator economic atestat sunt: a) *instalații electrice de joasă tensiune*:

⁶ Punctul de racordare la rețeaua electrică reprezintă un punct fizic din rețeaua electrică la care se racordează un utilizator.

⁷ Punctul de delimitare reprezintă locul în care instalațiile utilizatorului se delimitează ca proprietate de instalațiile operatorului de rețea.

⁸ <http://energie-electrica.info/2017/08/02/scurta-istorie-electricitatii-pe-actualul-teritoriu-al-romaniei/>.

instalații electrice de utilizare de joasă tensiune (0.4 kV), bransamente, linii electrice, aeriene sau subterane de joasă tensiune, posturi de transformare și stații electrice (partea de joasă tensiune), precum și partea electrică (partea de joasă tensiune) a centralelor electrice; b) *instalații electrice de medie tensiune*: instalații electrice de utilizare de medie tensiune (6, 10 și 20 kV), linii electrice, aeriene sau subterane, de medie tensiune, posturi de transformare și stații electrice (partea de medie tensiune), instalațiile electrice de protecție și automatizări din stațiile electrice, precum și partea electrică (partea de medie tensiune) a stațiilor de înaltă tensiune și a centralelor, instalațiile electrice de protecție și automatizări aferente instalațiilor electrice de medie tensiune și c) *instalații electrice de înaltă tensiune*: instalații electrice de utilizare de înaltă tensiune, linii electrice aeriene sau subterane și stații electrice cu tensiuni nominale mai mari sau egale cu 110 kV, instalațiile electrice de protecție și automatizări din stațiile electrice aferente instalațiilor electrice de înaltă tensiune.

Potrivit prevederilor art. 44 alin. (1) din *Regulamentul de racordare*, proiectarea, obținerea autorizației de construire a instalațiilor, execuția și punerea în funcțiune a instalațiilor de racordare se realizează de către operatorul de rețea. Operatorii de rețea, titulari de licențe acordate de ANRE, au dreptul să realizeze lucrări de proiectare, execuție și verificare a instalațiilor electrice din cadrul rețelelor electrice pe care le exploatează sau care urmează să facă parte din rețelele electrice pe care le exploatează, utilizând în acest scop personal propriu calificat și autorizat în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Totodată, *Regulamentul de racordare* prevede că lucrările necesare racordării utilizatorilor la o rețea electrică se realizează după cum urmează:

a) *extinderea rețelei electrice de distribuție* - operatorul de distribuție este obligat să asigure dezvoltarea și finanțarea rețelei de distribuție. În cazul în care realizarea investițiilor necesare extinderii nu este justificată economic pentru operatorul de distribuție, acestea se realizează prin cofinanțare din fonduri proprii ale operatorului de distribuție, din fonduri ale bugetelor locale și din bugetul de stat în condițiile legii, precum și din fonduri ale persoanelor fizice și juridice care au solicitat racordarea la rețea în acea zonă.

Evaluarea condițiilor de finanțare a investițiilor necesare extinderii rețelei de distribuție se determină de operatorul de distribuție, în baza unui studiu de fezabilitate.

b) *lucrările de întărire a rețelei electrice* (în amonte de punctul de racordare) se realizează, în conformitate cu prevederile art. 43 alin. (6) din *Regulamentul de racordare*, de către operatorul de rețea, cu personal propriu sau în baza unui contract de achiziție publică pentru proiectare și/sau executare de lucrări cu un operator economic atestat de autoritatea competentă.

Lucrările de întărire necesare pentru racordarea unui loc de consum se realizează de către operatorul de distribuție, pe cheltuiala acestuia, în conformitate cu prevederile

legale în vigoare. Această categorie de lucrări se include și se evidențiază distinct în planul de investiții al operatorului de distribuție. Utilizatorul poate opta pentru achitarea costurilor care revin operatorului de rețea pentru lucrările de întărire a rețelei în amonte de punctul de racordare numai dacă operatorul de rețea nu are posibilitatea realizării lucrărilor de întărire necesare în instalațiile din amonte de punctul de racordare până la data solicitată pentru punerea sub tensiune a instalației de utilizare. În acest ultim caz, utilizatorul are dreptul la recuperarea ulterioară a costurilor de la operatorul de rețea.

c) *lucrările privind instalația de racordare* (instalația cuprinsă între punctul de racordare și punctul de delimitare) se realizează, în conformitate cu prevederile art. 44 alin. (3), (4) și (4¹) din *Regulamentul de racordare*, de către operatorul de rețea sau de către operatori atestați aleși de client. În această ultimă situație, operatorul de rețea recalculează tariful de racordare, corelat cu rezultatul negocierii dintre utilizator și proiectantul și/sau constructorul pe care acesta l-a ales. Contractul de racordare se încheie cu considerarea valorii recalculate a tarifului de racordare;

d) *lucrările privind instalația de utilizare* (instalația din aval de punctul de delimitare) sunt în responsabilitatea utilizatorului și pot fi realizate de orice operator economic atestat selectat de către utilizator.

Așadar, proiectarea și executarea lucrărilor de racordare propriu-zise se realizează de către operatorii de rețea titulari de licență, în baza unui contract de achiziție publică pentru proiectare și/sau executare de lucrări cu un operator economic atestat de autoritatea competentă sau se poate încheia de către operatorul de rețea un contract cu un anumit proiectant și/sau constructor atestat, ales de către utilizator. Așa cum reiese din cele expuse anterior, solicitantul are dreptul de a alege un operator economic (proiectant sau constructor), atestat de ANRE, care să elaboreze proiectul tehnic al instalației și/sau să execute lucrările aferente instalației de racordare prevăzute la art. 41 lit. b) din *Regulamentul de racordare*, respectiv a instalației cuprinse între punctul de racordare și punctul de delimitare.

IV. Cadrul normativ aplicabil activității de racordare la rețelele electrice de interes public

Principalele acte normative care reglementează domeniul racordării la rețelele electrice sunt *Legea nr. 123/2012* și *Regulamentul privind racordarea utilizatorilor la rețelele electrice de interes public*, aprobat prin Ordinul președintelui ANRE nr. 59/2013, cu modificările și completările ulterioare (în continuare, *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*).

În perioada 01.01.2019-19.12.2020, legislația aplicabilă era Ordinul ANRE nr. 59/2013 pentru aprobarea *Regulamentului privind racordarea utilizatorilor la rețelele electrice de interes public*, cu modificările și completările ulterioare, care prevedea că lucrările de racordare se executau de către OSD, solicitantului revenindu-i să achite tariful de

racordare, prin tarif de racordare înțelegându-se tariful reglementat care reprezintă cheltuiala efectuată de un operator de rețea pentru realizarea lucrărilor de racordare a unui loc de consum și/sau de producere al unui utilizator la rețeaua electrică, excluzând costurile aferente contorului de energie electrică.

Așa cum s-a arătat mai sus, ca o consecință a modificărilor legislative⁹ ale *Legii nr. 123/2012*, operate în special în a doua jumătate a anului 2020 și care au vizat cu precădere activitatea de racordare la rețelele de distribuție a energiei electrice¹⁰, operatorul de distribuție a avut obligația de a racorda toți solicitanții clienți finali, în termen de 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire. De asemenea, operatorului de distribuție i s-a impus obligația finanțării costurilor de racordare pentru clienții finali noncasnici cu lungimi ale instalației de racordare de până la 2.500 m, cu posibilitatea recuperării acestor costuri într-o perioadă de 5 ani, conform reglementărilor *ANRE*.

Fiind necesară alinierea cadrului normativ secundar la modificările *Legii nr. 123/2012*, *ANRE* a demarat un proces de modificare a propriilor regulamente și proceduri cu privire la racordarea la rețelele de energie electrică, respectiv:

- Ordinul președintelui *ANRE* nr. 16/2021¹¹ pentru modificarea și completarea *Regulamentului de racordare la rețelele electrice*;
- Ordinul președintelui *ANRE* nr. 17/2021¹² pentru aprobarea *Procedurii privind racordarea la rețelele electrice de interes public a locurilor de consum aparținând utilizatorilor de tip clienți finali noncasnici prin instalații de racordare cu lungimi de până la 2.500 metri și clienți casnici*.

De asemenea, la data de 19.03.2021, *ANRE* a modificat¹³ procedura privind planurile

⁹ Legea nr. 155/2020 pentru modificarea și completarea *Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012* și privind modificarea și completarea altor acte normative; Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 106/2020 pentru modificarea și completarea *Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012*, precum și pentru modificarea unor acte normative, aprobată cu modificări și completări prin *Legea nr. 290/2020*.

¹⁰ În acest sens menționăm:

- *Art. 51 alin. (3²): Operatorul de distribuție are obligația să asigure finanțarea și realizarea lucrărilor de proiectare și execuție a instalației de racordare a clientului final noncasnic, a cărei lungime va fi de până la 2.500 metri aflată pe teritoriul unității administrativ-teritoriale pentru care are concesiunea serviciul public de distribuție, a cărei contravaloare va fi recunoscută în tarif de către ANRE. Termenul de realizare a racordării este de maximum 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire.*
- *Art. 51 alin. (3⁵): În cazul clienților casnici, operatorul de distribuție are obligația racordării lor în termen de maximum 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire. [...]. Recuperarea costurilor de racordare, inclusiv proiectare, se realizează cu amortizare accelerată într-o perioadă de 5 ani, prin tarifele de distribuție, în conformitate cu reglementările ANRE.*

¹¹ Publicat în *Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 262 din 16 martie 2021.

¹² Publicat în *Monitorul Oficial al României, Partea I*, nr. 260 din 16 martie 2021.

¹³ Ordinul președintelui *ANRE* nr. 19/2021 pentru modificarea și completarea *Procedurii privind fundamentarea și criteriile de aprobare a planurilor de investiții ale operatorului de transport și de*

de investiții ale operatorilor de distribuție, pentru a asigura capacitatea de a satisface solicitări rezonabile de racordare pe termen lung, fără afectarea investițiilor care vizează siguranța în funcționare a rețelelor de distribuție.

La data de 31.12.2021 a fost publicată *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 143/2021 pentru modificarea și completarea Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012, precum și pentru modificarea unor acte normative*¹⁴ (în continuare OUG nr. 143/2021), act normativ ce aduce o serie de modificări care vizează, printre altele, racordarea clienților casnici la rețelele de distribuție a energiei electrice.

Modificările aduse prin OUG nr. 143/2021 fac referire, în principal, la următoarele aspecte:

- Operatorul de distribuție este obligat să finanțeze lucrările de racordare, dar acestea pot fi suportate și de client, cu rambursarea ulterioară a costurilor suportate de acesta.
- Solicitantul are dreptul de a alege liber orice operator economic autorizat de ANRE pentru proiectarea și execuția racordului/branșamentului – în această situație, la punerea în funcțiune a lucrărilor de racordare realizate, operatorul de distribuție va rambursa solicitantului contravaloarea efectivă a lucrărilor de proiectare și execuție a branșamentului, **până la valoarea medie a unui branșament**, stabilită conform metodologiei aprobate de ANRE.
- Activele rezultate ca urmare a lucrărilor de racordare intră în proprietatea operatorului de distribuție de la momentul punerii în funcțiune a racordului, prin efectul *Legii nr. 123/2012*, la valoarea rambursată clientului casnic, fiind recunoscute de către ANRE ca parte din baza de active reglementate.
- Cheltuielile nu se rambursează în cazul solicitărilor de spor de putere pentru locurile de consum existente sau pentru solicitările de realizare a mai mult de o cale de alimentare a locului de consum existent.

De asemenea, actul normativ prevede că operatorii de distribuție întocmesc planurile anuale de investiții luând în considerare și solicitările unităților administrativ-teritoriale privind planurile de dezvoltare regională sau locală și de urbanism.

V. Implicarea Consiliului Concurenței în procesul de modificare/adaptare a cadrului legal aplicabil activității de racordare la rețelele publice de distribuție a energiei electrice

Prin adoptarea Legii nr. 155/2020, precum și a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 106/2020, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 290/2020, anumite principii care guvernează activitatea de racordare la rețelele publice de distribuție a

sistem și ale operatorilor de distribuție a energiei electrice, aprobată prin Ordinul președintelui ANRE nr. 204/2019.

¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1259 din 31 decembrie 2021.

energiei electrice au fost regândite, ANRE declanșând în acest scop un proces de modificare a cadrului legal secundar.

În cadrul acestui proces, autoritatea de concurență s-a implicat activ și a înaintat propuneri menite să îmbunătățească viitorul cadru legal aplicabil activității de racordare. Astfel, în urma analizării proiectului de *Procedură privind racordarea consumatorilor casnici*, Consiliul Concurenței a formulat propuneri menite să înlăture orice potențial tratament diferențiat al solicitanților viitori utilizatori în cadrul procesului de selecție a operatorilor economici care realizează proiectarea și/sau execuția lucrărilor de racordare. Poziția comunicată de autoritatea de concurență a fost în sensul eliminării diferențelor care vizează finanțarea de către operatorul rețelei a lucrărilor de proiectare și/sau execuție a bransamentului, cu precădere în cazul acelor solicitanți care optează pentru serviciile unui operator economic terț autorizat de ANRE.

În continuare, și în cadrul procesului de adoptare a *OUG nr. 143/2021*, Consiliul Concurenței a comunicat inițiatorului câteva propuneri menite să îmbunătățească proiectul de act normativ, fiind transmise în acest sens două puncte de vedere. Așadar, pe lângă un set de propuneri privind armonizarea unor prevederi din proiectul de ordonanță care se referă la racordarea utilizatorilor la rețelele publice de distribuție a energiei electrice, autoritatea de concurență a argumentat necesitatea realizării unei analize prin care să se determine oportunitatea includerii microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici, astfel cum acestea sunt definite prin normele legale în vigoare¹⁵, în categoria acelor solicitanți care beneficiază de finanțare și realizare a lucrărilor de racordare din partea operatorilor rețelelor, asigurându-le astfel un tratament similar clienților casnici, care nu trebuie să suporte costul lucrărilor de racordare.

VI. Prezentarea etapelor procesului de racordare a utilizatorilor casnici la rețelele electrice de interes public

Racordarea propriu-zisă la rețeaua electrică este o activitate reglementată, ce presupune parcurgerea mai multor etape, ce se concretizează în activități distincte prestate de operatori diferiți, etapele și procedurile necesare pentru racordarea utilizatorilor la rețelele de distribuție fiind stabilite de ANRE prin *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*.

Acest act normativ stabilește etapele și procedurile necesare pentru racordarea instalațiilor utilizatorilor atât la rețeaua electrică de transport, cât și la rețelele electrice de distribuție de interes public, însă cu respectarea prevederilor speciale ale *Procedurii*

¹⁵ Legea nr. 346/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii, cu modificările și completările ulterioare. Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 681 din 29 iulie 2004

privind racordarea consumatorilor casnici.

Astfel, potrivit art. 9 din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice* și a informațiilor transmise de către operatorii de distribuție¹⁶ concesionari privind procedurile proprii, activitatea de racordare la rețea presupune parcurgerea următoarelor etape:

a) Etapa de documentare și informare preliminară a utilizatorului

În această etapă utilizatorul poate solicita operatorului de rețea informații privind condițiile și posibilitățile de racordare la rețeaua electrică a unui loc de consum și/sau de producere. Această etapă oferă posibilitatea solicitantului de a se informa asupra oportunității investiției în zona de interes și îi oferă o imagine de ansamblu a ceea ce presupune racordarea la rețeaua electrică a unui loc de consum și/sau producere. În general, utilizatorii solicită informații privind procesul de racordare în centrele de relații cu clienții ale operatorilor de rețea sau prin accesarea unor link-uri pe paginile web ale acestora.

Operatorul de rețea căruia i-a fost adresată o astfel de solicitare are, potrivit *Regulamentului de racordare la rețelele electrice*, obligația de a transmite utilizatorului, în scris și gratuit, într-un termen de maxim 15 zile calendaristice, informații privind: a) necesitatea obținerii unui *aviz de amplasament*¹⁷, caz în care operatorul de rețea indică și documentația și datele necesare emiterii avizului de amplasament; b) posibilitățile de racordare la rețeaua respectivului operator a instalațiilor aferente locului de consum; c) etapele procesului de racordare la rețea și durata estimată a fiecăruia dintre acestea, corelat cu specificul și datele energetice ale locului de consum; d) acțiunile pe care trebuie să le întreprindă utilizatorul, respectiv operatorul de rețea, în raport cu fiecare etapă a procesului de racordare; e) tarifele în vigoare practicate de operatorul de rețea, respectiv tarifele pentru emiterea avizelor tehnice de racordare¹⁸ și tarifele de racordare.

Această etapă nu este obligatorie și nu condiționează în niciun fel dreptul utilizatorului de a transmite operatorului de rețea în orice moment cererea de racordare și documentele necesare pentru emiterea avizului tehnic de racordare.

b) Solicitarea propriu-zisă de racordare la rețeaua electrică

Solicitarea de racordare se realizează prin transmiterea de către utilizator a unei cereri de racordare adresate către operatorul de rețea. Cererea de racordare cuprinde un set

¹⁶ E-Distribuție Muntenia SA, E-Distribuție Dobrogea SA, E-Distribuție Banat SA, Distribuție Energie Electrică România SA, Distribuție Energie Oltenia SA, Delgaz Grid SA.

¹⁷ *Avizul de amplasament* este documentul emis, în conformitate cu prevederile reglementărilor în vigoare, de către operatorul de rețea la cererea unui solicitant, în care este precizat punctul de vedere al operatorului față de propunerea de amplasament a obiectivului solicitantului referitor la îndeplinirea condițiilor de coexistență a obiectivului cu rețelele electrice ale operatorului.

¹⁸ *Avizul tehnic de racordare* este, potrivit definiției date acestei noțiuni în Anexa nr. 1 din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*, un aviz scris care se emite de către operatorul de rețea, la cererea unui utilizator, asupra posibilităților și condițiilor tehnico-economice de racordare la rețeaua electrică a locului de consum și/sau de producere. Acest aviz este valabil numai pentru un anumit amplasament.

minim de informații ce trebuie transmise operatorului de rețea și este adresată acestuia fie în mod direct, fie prin intermediul furnizorului sau al unui alt intermediar (care poate fi, de exemplu, proiectantul de specialitate). Potrivit art. 12 din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*, cererea de racordare poate fi depusă fizic, personal sau prin mandatar, la centrele de relații cu clienții ale operatorului de rețea sau transmise prin poștă (poate fi depusă inclusiv online pe portalul operatorului de rețea). Însă, așa cum prevede art. 9 alin. (1) din *Procedura privind racordarea*, cererea va fi în mod obligatoriu semnată de utilizator sau de împuternicitul legal al utilizatorului.

Operatorul de rețea are obligația legală de a verifica documentația anexată, într-un termen de maximum 5 zile lucrătoare, și de a informa utilizatorul, dacă este cazul, cu privire la documentele care lipsesc și/sau care ar trebui să fie completate ori refăcute.

Nu în ultimul rând, potrivit prevederilor art. 8 alin. (1) din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*, solicitările de racordare pentru locurile de producere cu puteri instalate mai mari de 50 MW și pentru cele de consum cu puteri maxim simultan absorbite mai mari de 50 MW se adresează de către solicitanți operatorului de transport și de sistem. Per a contrario, așa cum prevede art. 8 alin. (2) din același act normativ, solicitările de racordare pentru locurile de producere și/sau consum cu puteri de până la 50 MW inclusiv se adresează, în funcție de amplasarea acestora, operatorului de distribuție concesionar din zona respectivă sau altui operator de distribuție care deține o rețea situată în apropierea locului de producere sau de consum.

c) Stabilirea soluției de racordare la rețea

În conformitate cu prevederile *Regulamentului de racordare la rețelele electrice*, soluția de racordare se stabilește, în funcție de caracteristicile locurilor de consum și de tipul utilizatorului, prin *fișă de soluție* sau prin *studiu de soluție*. Soluția de racordare se stabilește de către operatorul de rețea căruia i-a fost adresată cererea de racordare, în conformitate cu prevederile *Regulamentului privind stabilirea soluțiilor de racordare*¹⁹. Operatorul de rețea în cauză este responsabil pentru elaborarea, după caz, a fișei de soluție sau a studiului de soluție.

Soluția de racordare se stabilește pe bază de *fișă de soluție* în cazul în care aceasta este simplă, unică și evidentă. În situația în care există minim două soluții tehnice de racordare posibile sau punctul de racordare la rețea al locului de consum și/sau producere este situat la nivelul rețelei de înaltă tensiune, soluția de racordare la rețea se stabilește pe baza unui studiu de soluție. Așadar, pentru utilizatorii care solicită racordarea la rețeaua electrică la o tensiune de 110 kV sau mai mare este obligatorie întocmirea unui studiu de soluție. Soluțiile de racordare la rețeaua electrică de

¹⁹ Aprobabil prin Ordinul președintelui ANRE nr. 102/2015, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 519 din 13 iulie 2015.

transport²⁰ se determină întotdeauna pe bază de studii de soluție.

Potrivit art. 11 alin. (5) din *Regulamentul privind stabilirea soluțiilor de racordare*, pentru elaborarea studiului de soluție utilizatorii au dreptul de a alege orice operator economic atestat de către ANRE în acest sens. Pentru a beneficia de acest drept, utilizatorul trebuie să transmită operatorului de rețea o cerere scrisă prin care să comunice explicit denumirea operatorului economic ales pentru executarea studiului de soluție. În cazul în care utilizatorul nu își exercită dreptul de a alege un operator economic atestat pentru executarea studiului de soluție, operatorul de rețea elaborează studiul de soluție fie cu personal propriu, fie printr-un operator economic atestat de ANRE, selectat în baza unei proceduri de achiziție publică.

d) Emiterea avizului tehnic de racordare

Potrivit reglementărilor în vigoare, un utilizator are obligația de a obține un aviz tehnic de racordare (în continuare, *ATR*) pentru fiecare loc de consum, nou sau care se dezvoltă, indiferent de perioada de timp solicitată și de mărimea puterii absorbite și/sau evacuate sau a sporului de putere. Astfel, înainte de a începe executarea instalației de utilizare care urmează a fi racordată la rețeaua electrică, utilizatorii rețelelor electrice au obligația obținerii *ATR*.

Potrivit art. 24 din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*, avizul tehnic de racordare reprezintă oferta operatorului de rețea la cererea de racordare transmisă de către solicitant. Acesta include soluția de racordare, condițiile în care se poate face racordarea la rețeaua electrică, lucrările necesare pentru realizarea instalației de racordare și valoarea tarifului de racordare. Altfel spus, avizul tehnic de racordare conține toate condițiile tehnico-economice de racordare la rețea a unui loc de consum a utilizatorului casnic.

În general, operatorul de rețea are obligația să transmită solicitantului avizul tehnic de racordare în maximum 30 de zile calendaristice de la data depunerii documentației complete de către utilizator, în situația în care soluția de racordare se stabilește prin fișă de soluție. Regulamentul prevede și alte situații, de ex. necesitatea colaborării cu operatorul de transport sau necesitatea realizării unui studiu de soluție, în care termenele de eliberare a avizelor tehnice de racordare sunt diferite.

În cazul utilizatorilor casnici, art. 7 din *Procedura privind racordarea* stabilește că operatorii de distribuție concesionari au obligația de a racorda locurile de consum în condițiile acestui act normativ atunci când soluția de racordare prevede același nivel de tensiune în punctul de delimitare și în punctul de racordare. În cazul în care în zona amplasamentului locului de consum există doar rețea electrică cu nivel de tensiune diferit de cel din punctul de delimitare prevăzut în soluția de racordare a locului de consum respectiv, operatorii *SD* au obligația de a realiza în prealabil lucrări de extindere/dezvoltare/întărire a rețelei electrice necesare racordării utilizatorilor. Dacă

²⁰ Rețeaua electrică de transport este o rețea electrică de interes național și strategic cu tensiunea nominală mai mare de 110 kV.

Însă soluția de racordare a locului de consum se stabilește prin studiu de soluție și din studiul respectiv rezultă mai multe soluții de racordare posibile, operatorul de distribuție concesionar stabilește soluția de racordare cea mai avantajoasă din punct de vedere tehnic și economic ce urmează să fie pusă în practică și informează în scris utilizatorul referitor la soluția de racordare aleasă în termen de 7 zile de la data avizării studiului de soluție.

Valoarea tarifului de racordare se calculează în conformitate cu prevederile *Metodologiei de stabilire a tarifelor de racordare a utilizatorilor la rețelele electrice de interes public*²¹, fie pe bază de indici specifici, fie pe bază de deviz general pentru componenta din tariful de racordare corespunzătoare realizării instalației de racordare și prin aplicarea unor tarife specifice pentru componenta corespunzătoare verificării dosarului instalației de utilizare și punerii sub tensiune a acestei instalații. În cazul utilizatorului casnic, având în vedere prevederile art. 8 alin. (2) din *Procedura privind racordarea*, acesta este obligat să achite exclusiv componenta tarifului de racordare corespunzătoare verificării dosarului instalației de utilizare și punerii sub tensiune a acestei instalații. Plata celorlalte componente, respectiv pentru realizarea instalației de racordare și pentru proiectarea și execuția acesteia, este asumată de operatorul concesionar, contravaloarea acestora fiind ulterior recunoscută în tariful de distribuție aprobat de ANRE.

În baza fișei de soluție sau a variantei alese de utilizator din studiul de soluție, operatorul de rețea emite avizul tehnic de racordare, însoțit de fișa de calcul a tarifului de racordare. Perioada de valabilitate a avizului tehnic de racordare este de 12 luni de la emitere, perioadă în care utilizatorul poate solicita continuarea procesului prin încheierea contractului de racordare.

e) Încheierea contractului de racordare între operatorul de rețea și utilizator

După primirea avizului tehnic de racordare, utilizatorul casnic poate solicita în scris operatorului de distribuție concesionar încheierea contractului de racordare. Cererea în acest sens va fi în mod obligatoriu semnată de utilizator sau de împuternicitul legal al utilizatorului.

Cererea de încheiere a contractului de racordare poate fi însoțită, după caz, de cererea de încredințare unui anumit proiectant și/sau executant și de oferta aferentă. De asemenea, cererea prin care utilizatorul solicită încheierea contractului pentru proiectarea și/sau execuția lucrărilor de racordare cu un anumit proiectant și/sau constructor, atestat de către ANRE, reprezintă o cerere de încheiere a contractului de racordare.

Operatorul de rețea transmite utilizatorului propunerea de contract pentru elaborarea studiului de soluție semnată, în termen de maximum 10 zile calendaristice de la data înregistrării documentației complete, în cazul în care soluția de racordare se stabilește

²¹ Aprobata prin Ordinul președintelui ANRE nr. 11/2014, cu modificările și completările ulterioare.

pe baza unui studiu de soluție.

Contractele de racordare pentru loc de consum sunt elaborate în conformitate cu conținutul *Contractului-cadru de racordare la rețelele electrice de interes public a locurilor de consum aparținând utilizatorilor de tip clienți finali noncasnici prin instalații de racordare cu lungimi de până la 2.500 metri și clienți casnici, în situația în care operatorul de distribuție concesionar încheie contractul pentru proiectarea și execuția lucrărilor pentru realizarea instalației de racordare*, prevăzut în anexa nr. 1 la *Procedura privind racordarea*. Dacă însă prin cererea de racordare se solicită încheierea contractului pentru proiectarea și execuția instalației de racordare cu un anumit operator economic atestat, atunci contractul de racordare va respecta formatul *Contractului-cadru de racordare la rețelele electrice de interes public a locurilor de consum aparținând utilizatorilor de tip clienți finali noncasnici prin instalații de racordare cu lungimi de până la 2.500 metri și clienți casnici, în situația în care utilizatorul încheie contractul pentru proiectarea și execuția lucrărilor pentru realizarea instalației de racordare*, prevăzut în anexa nr. 2 la aceeași procedură.

Potrivit prevederilor art. 40 din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*, obligațiile operatorului de rețea, legate de racordarea la rețeaua electrică după încheierea contractului de racordare, se referă la: a) realizarea proiectului instalației de racordare, b) obținerea acordului/autorizației de construire pentru instalația de racordare, c) construirea și punerea în funcțiune a instalației de racordare și d) punerea sub tensiune a instalației de utilizare. Totodată, operatorul de rețea realizează lucrările de întărire necesare în instalațiile din amonte de punctul de racordare în vederea îndeplinirii tuturor condițiilor tehnice pentru asigurarea capacității rețelei electrice de a alimenta/prelua puterea aprobată prin avizul tehnic de racordare.

f) Contractarea și realizarea lucrărilor de proiectare și/sau de executare a instalațiilor de racordare

Categoriile de lucrări derulate pentru realizarea lucrărilor necesare racordării utilizatorilor la rețeaua electrică sunt precizate la art. 41 din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*, acestea fiind: a) lucrări de întărire a rețelei electrice în amonte de punctul de racordare, b) lucrări pentru realizarea instalației de racordare și c) lucrări pentru realizarea instalației de utilizare.

Lucrările de întărire necesare pentru racordarea unui loc de consum se realizează de către operatorul de rețea, pe cheltuiala acestuia, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Totodată, același act normativ cuprinde prevederi cu privire modul în care sunt realizate aceste categorii de lucrări. Astfel, *lucrările de întărire a rețelei electrice* (în amonte de punctul de racordare) se realizează, în conformitate cu prevederile art. 43 alin. (6) din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*, de către operatorul de rețea, cu personal propriu sau în baza unui contract de achiziție publică pentru proiectare și/sau executare de lucrări cu un operator economic atestat de autoritatea competentă; *lucrările privind instalația de racordare* (instalația cuprinsă între punctul de racordare și

punctul de delimitare) se realizează, în conformitate cu prevederile art. 44 alin. (3), (4) și (4¹) din regulament, respectiv art. 12 alin. (1) din *Procedura privind racordarea*, de către operatorul de rețea în baza unui contract de achiziție publică pentru executare de lucrări cu un operator economic atestat de ANRE sau în baza unui contract încheiat la solicitarea utilizatorului cu un anumit proiectant și/sau constructor atestat, ales de către utilizator; *lucrările privind instalația de utilizare* (respectiv instalația din aval de punctul de delimitare) sunt în responsabilitatea utilizatorului și pot fi realizate de orice operator economic atestat selectat de către utilizator.

Atunci când se încheie un contract pentru proiectarea și execuția instalației de racordare cu un operator economic atestat, utilizatorul casnic achită operatorului economic selectat cheltuielile pentru proiectarea și execuția instalației de racordare. În acest caz, operatorul SD concesionar rambursează utilizatorului casnic costurile cu proiectarea și execuția instalației de racordare în tranșe anuale egale, în termen maxim de 5 ani de la data punerii în funcțiune a instalației de racordare, pe baza unui grafic de eșalonare a plăților prevăzut în contractul de racordare.

Așadar, proiectarea și executarea lucrărilor pentru racordarea utilizatorilor casnici la rețelele electrice de interes public se realizează de către sau operatori economici atestați de ANRE, selectați de operatorii de rețea prin proceduri de achiziție publică sau de către utilizatori. În acest din urmă caz, solicitantul are dreptul de a alege un operator economic (proiectant sau constructor) atestat de ANRE care să elaboreze proiectul tehnic al instalației și/sau să execute lucrările aferente instalației de racordare propriu-zise.

De asemenea, potrivit art. 12 alin. (2) din *Procedura privind racordarea*, termenul de realizare a racordării, inclusiv recepția și punerea în funcțiune a instalației de racordare este de maximum 90 de zile de la data obținerii acordului/autorizației pentru instalația de racordare. Operatorul de distribuție concesionar este obligat să obțină acordul/autorizația pentru instalația de racordare fără întârziere nejustificată.

g) Punerea sub tensiune a instalației de utilizare pentru efectuarea de probe

Punerea sub tensiune a instalației de utilizare pentru efectuarea de probe se realizează numai după recepția punerii în funcțiune a instalației de racordare și realizarea lucrărilor de întărire pentru asigurarea condițiilor tehnice necesare, dacă este cazul. Această etapă se derulează la solicitarea scrisă a utilizatorului, care are obligația de a anexa cererii de punere sub tensiune documentele prevăzute la art. 48 din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*.

Punerea sub tensiune pentru perioada de probe se realizează, potrivit art. 47 alin. (2) din regulament, de către operatorul de rețea căruia i-a fost formulată solicitarea. Punerea sub tensiune a instalației de utilizare pentru perioada de probe se realizează numai după ce utilizatorul a încheiat contractul de furnizare a energiei electrice pentru o perioadă determinată, corespunzătoare perioadei de realizare a probelor.

Operatorul de rețea are obligația de a menține sub tensiune instalațiile utilizatorului

pe perioada realizării probelor de punere în funcțiune a instalațiilor de utilizare și a generatoarelor/ receptoarelor utilizatorului, până la îndeplinirea condițiilor de punere sub tensiune finală, dar nu mai mult de 24 de luni de la data primei puneri sub tensiune.

h) Emiterea și/sau actualizarea certificatelor de racordare

Potrivit art. 2 alin. (5) din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*, certificarea îndeplinirii condițiilor de racordare la rețea prevăzute în avizul tehnic de racordare se realizează prin emiterea certificatului de racordare. Astfel, prin emiterea de către operatorul de rețea a certificatului de racordare pentru un loc de consum aparținând utilizatorului casnic se confirmă îndeplinirea condițiilor de racordare la rețea și se stabilesc condiții tehnice de utilizare a rețelei după punerea sub tensiune a instalației de utilizare.

Având în vedere reglementările în vigoare, certificatele de racordare se emit în principal pentru locurile de consum și/sau de producere noi, însă acestea pot fi emise și pentru locurile de consum existente. Operatorul de rețea are obligația să emită și să transmită utilizatorului certificatul de racordare într-un termen de maximum 3 zile lucrătoare de la recepția punerii în funcțiune a instalației de racordare.

Operatorul de rețea are obligația de a emite certificatul de racordare din oficiu, fără existența unei solicitări din partea utilizatorului în acest sens și fără a solicita taxă de emisie. Perioada de valabilitate a certificatului de racordare este egală cu durata de existență a instalațiilor de utilizare de la locul de consum respectiv. Certificatul de racordare se emite pentru un loc de consum și nu prevede numele titularului acestuia.

i) Montarea contorului și punerea sub tensiune finală a instalației de utilizare

Punerea sub tensiune a instalației de utilizare se face de către operatorul de rețea și este condiționată de emiterea certificatului de racordare și de încheierea de către utilizator a contractului de distribuție și/sau furnizarea energiei electrice, cu respectarea normelor în vigoare.

Astfel, după emiterea certificatului de racordare, solicitantul client final casnic trebuie să încheie un contract de furnizare de energie electrică cu un furnizor ales în mod independent de către acesta. Încheierea de către utilizator a contractului pentru furnizarea energiei electrice determină emiterea unei cereri de montare de contor, întrucât furnizorul va încheia un contract de distribuție cu operatorul de rețea pentru locul de consum al solicitantului.

Ca urmare a solicitării furnizorului ales de consumator, montarea contorului este executată de către operatorul de rețea, rezultând punerea sub tensiune finală a instalațiilor de utilizare (punerea sub tensiune finală se realizează concomitent cu montarea contorului). Termenul pentru punerea sub tensiune a instalațiilor de utilizare este de maximum 5 zile lucrătoare de la data încheierii contractului pentru distribuția sau furnizarea energiei electrice.

VII. Elemente extrase din răspunsurile operatorilor rețelelor de distribuție a energiei electrice la solicitările de informații ale Consiliului Concurenței

În vederea analizării impactului modificărilor legislative asupra activităților specifice procesului de racordare, au fost înaintate solicitări de informații operatorilor rețelelor de distribuție a energiei electrice din România. Prezentăm mai jos anumite elemente extrase după prelucrarea răspunsurilor primite de autoritatea de concurență.

1. Numărul locurilor de consum racordate la sistemul de distribuție a energiei electrice la finalul anului 2018

La finalul anului 2018, [...] din locurile de consum aparținând consumatorilor casnici racordate la rețelele de distribuție a energiei electrice din România erau în portofoliul societății Distribuție Energie Electrică România S.A., iar [...] din aceste locuri de consum se aflau în portofoliul celor 3 societăți aparținând grupului Enel (E-Distribuție Muntenia S.A., E-Distribuție Banat S.A. și E-Distribuție Dobrogea S.A.). Societăților Delgaz Grid S.A. și Distribuție Energie Oltenia S.A. le reveneau [...], respectiv [...] din acele locuri de consum:

Tabel nr. 1.1

Operatorul de rețea	Nr. locuri de consum	%
Distribuție Energie Electrică România S.A.	[...]	[...]
Delgaz Grid S.A.	[...]	[...]
Distribuție Energie Oltenia S.A.	[...]	[...]
E-Distribuție Muntenia S.A.	[...]	[...]
E-Distribuție Banat S.A.	[...]	[...]
E-Distribuție Dobrogea S.A.	[...]	[...]
TOTAL	9.066.739	100

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

2. Numărul total al cererilor de racordare la rețelele de distribuție a energiei electrice, depuse de utilizatorii clienți casnici în perioada 2019-2021, precum și al cererilor finalizate până la data de 15.07.2021

Evoluția numărului cererilor de racordare la rețelele de distribuție a energiei electrice din România, este prezentată sintetic în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 1.2

[...]

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Numărul total al cererilor de racordare nu include cererile de modificare a instalației de racordare sau cele ce privesc solicitările de spor de putere.

[...].

3. Dificultăți/bariere identificate de operatorii de distribuție în fiecare dintre etapele procesului de racordare la sistemul de distribuție a energiei electrice; posibile soluții indicate de operatorii de distribuție

Prin solicitarea de informații transmisă celor 4 operatori ai sistemelor de distribuție a energiei electrice, întreprinderile au fost chestionate cu privire la dificultățile și/sau barierele identificate în etapele procesului de racordare a clienților finali casnici la sistemul de distribuție (în continuare, SD) pentru care sunt responsabile conform prevederilor legale și ale licenței de operare emise de ANRE. Potrivit răspunsurilor înregistrate, dificultățile sesizate de operatorii sistemelor de distribuție pot fi rezumate astfel:

a) Modificări legislative frecvente ce conduc la lipsă de predictibilitate în alocările de bugete/resurse umane

În contextul modificărilor legislative frecvente în domeniul racordărilor la sistemul de distribuție de energie electrică, lipsa de predictibilitate determină o serie de dificultăți legate, în principal, de alocările de bugete, realizarea de prognoze și alocările de resurse umane.

Cu privire la alocările de bugete/realizarea de prognoze, [...] precizează că *"o dificultate întâmpinată constă în imposibilitatea realizării unor prognoze cu privire la bugetul necesar alocat soluționării cererilor de racordare, având în vedere că aceste prognoze depind de variabile precum: numărul solicitărilor de racordare, opțiunea clientului de a finanța sau nu lucrarea, lungimea medie/cumulată a extinderilor/racordărilor solicitate. Aspectele semnalate, care țin de ultima dintre variabilele enumerate, sunt așadar de natură a influența în mod considerabil bugetul necesar alocat soluționării cererilor de racordare, în lipsa unui istoric la care societatea noastră să se poată raporta în aceste condiții noi. Această incertitudine privind volumul de cereri și fluctuațiile acestora influențează capacitatea companiei de a realiza planuri pe termen lung privind alte categorii de lucrări de importanță covârșitoare, precum cele de siguranță a rețelei, deoarece bugetul aferent racordărilor este în prezent impredictibil și este alocabil din aceleași resurse financiare ale companiei. În aceste condiții, companiile nu își pot stabili o direcție clară și stabilă în elaborarea și implementarea planurilor globale de investiții."*

În ceea ce privește componenta de resurse umane, potrivit operatorilor de distribuție [...], creșterea semnificativă a volumului de cereri de racordare, *"în contextul în care finanțarea lucrărilor de proiectare/execuție a instalațiilor de racordare este acum în sarcina operatorului de distribuție - în toate situațiile prevăzute în Ordinele ANRE nr. 15/2021 și 17/2021", "raportată la resursa umană existentă conduce la dificultăți majore în respectarea termenelor precizate în ordinele amintite anterior, precum și la creșteri importante de penalități ca urmare a nerespectării standardului de performanță. Cu alte cuvinte, volumul mare de lucru generat de introducerea „gratuității” din perspectiva costurilor clienților casnici și mai ales a celor non-casnici nu poate fi acoperit în mod eficient cu personalul existent, cu încadrarea în termenele impuse de legislație."*

Cu privire la modificările legislative, societatea [...] precizează următoarele dificultăți:

"Modificarea cadrului legal specific procesului de racordare, la intervale relativ scurte de timp, a determinat și adaptarea din mers a proceselor de lucru. Termenul scurt de implementare a modificărilor legislative a afectat activitatea OSD, a firmelor atestate ANRE și a atras după sine nemulțumirea utilizatorilor.

Modificările legislative au avut un impact semnificativ și asupra modului de lucru și a modului de operare/înregistrare contabilă, fapt ce a implicat adaptarea din mers a aplicațiilor informatice, fără a avea timpul necesar pentru testare și instruire."

De asemenea, potrivit [...], "schimbarea cadrului de reglementare (Ordinul ANRE nr. 183/2020, Ordinul ANRE nr. 160/2020 și Ordinul ANRE nr. 17/2021) cu date de aplicabilitate diferite a creat confuzie atât în rândul OSD cât și în rândul executanților și utilizatorilor".

b) Necesitatea asigurării unor surse de finanțare

Potrivit [...], "intrarea în vigoare a Legii nr. 290/2020 și a Ordinului ANRE nr. 17/2021 a necesitat asigurarea unor surse de finanțare pentru suportarea contravalorii lucrărilor de racordare, fiind necesară contractarea unor noi credite bancare, cu costurile aferente."

c) Necesitatea derulării de proceduri de achiziție publică

Această dificultate a fost semnalată de [...], după cum urmează: "Necesitatea OSD de a derula proceduri de achiziție publică pentru echipamente/materiale, proceduri care au fost contestate, fapt ce a determinat întârzieri în finalizarea instalațiilor de racordare."

d) Îngreunarea procesului de racordare

Potrivit [...], "Prin implementarea noilor modificări legislative procesul de racordare a fost îngreunat, ținând cont de faptul că instalațiile de racordare rămân în proprietatea utilizatorilor și pentru predarea în exploatare se întocmesc documente suplimentare". De asemenea, compania menționează două cauze suplimentare care conduc la îngreunarea acestui proces, respectiv "modificarea termenelor reglementate de emitere a documentelor (avize tehnice de racordare, contracte de racordare, certificat de racordare), respectiv a termenelor de soluționare din partea OSD pentru înlocuirea contoarelor, execuție lucrări, recepție și PIF (punere în funcțiune)" și "introducerea unor etape suplimentare, care constau în încheierea procesului-verbal de predare a instalației de racordare și rambursarea ulterioară a sumelor finanțate de utilizator, în baza unor documente contabile justificative".

Pe lângă aspectele legate de modificarea termenelor, [...] invocă, în plus, și "Existența unor contracte cadru de racordare diferite, funcție de procedura aplicabilă (Ordinul ANRE nr. 17/2021 versus Ordinul ANRE nr. 59/2013 cu modificările și completările ulterioare)" și "Existența unor proceduri particularizate în funcție de natura solicitărilor (Ordinul ANRE nr. 15/2021, Ordinul ANRE nr. 59/2013 cu completările și modificările ulterioare, Ordinul ANRE nr. 17/2021)".

Tot în categoria cauzelor care generează dificultăți în cadrul procesului de racordare, [...] face următoarele precizări:

"În situațiile în care utilizatorul alege să încheie în mod direct contractele de

proiectare/execuție ale instalațiilor de racordare, gestionarea procesului de racordare creează dificultăți, având în vedere că aceste contracte nu conțin nicio obligație specifică în conformitate cu prevederile Ordinului ANRE 95/2018 (Ordin de aprobare a clauzelor obligatorii din contractele pentru prestarea serviciilor în vederea realizării lucrărilor de racordare la rețelele electrice de interes public), proiectele tehnice nu sunt verificate/avizate de către OSD, iar la recepția lucrării (organizată de către utilizator, OSD-ul având doar calitatea de invitat) există riscul să nu fie depistate toate eventualele defecte ale rețelei pe care OSD o preia în patrimoniu și pe care urmează să o achite utilizatorului în următorii 5 ani de la PIF.

Astfel, există riscul ca OSD să preia în patrimoniu și exploatare instalații de racordare cu anumite deficiențe care pot să apară într-un interval relativ scurt de la preluare, cu impact negativ direct asupra utilizatorilor finali ai rețelei.”

e) Neclaritate în normele secundare ale ANRE

Potrivit [...], ”Ordinul Președintelui ANRE nr. 17/2021 pentru aprobarea Procedurii privind racordarea la rețelele electrice de interes public a locurilor de consum aparținând utilizatorilor de tip clienți finali noncasnici prin instalații de racordare cu lungimi de până la 2.500 metri și clienți casnici nu prevede clar numărul de locuri de consum dintr-o incintă, pentru care operatorul de distribuție trebuie să suporte realizarea bransamentului.”

Raportat la unele dintre etapele procesului de racordare la sistemul de distribuție a energiei electrice, [...] invocă și următoarele dificultăți:

- ”Stabilirea tarifului de racordare pe baza indicilor reglementați de către ANRE (ultima actualizare a tarifelor reglementate a avut loc în anul 2014). Menționăm faptul că după modificarea definiției tarifului de racordare (pct. 50 art. I din Ordinul ANRE nr. 160/2020) autoritatea competentă nu a actualizat tarifele de racordare reglementate.”

-”Realizarea în etape diferite a lucrărilor de racordare la rețea de către executanți diferiți (blocul de măsură și protecție de către OSD și restul instalației de racordare de către un executant atestat ANRE)”;

-”Îndeplinirea unor formalități suplimentare (două procese-verbale de recepție la terminarea lucrărilor (în loc de unul singur); un proces-verbal de predare primire a instalației de racordare (conform art. 12 alin. (9) din Ordinul ANRE nr. 17/2021); convenție-cadru conform Anexei 7 la Ordinul ANRE nr. 59/2013”, documente ocazionate de rambursarea cheltuielilor de racordare).

O serie de alte dificultăți au fost invocate de societățile din grupul [...], după cum urmează:

- ”În zonele în care încă nu există rețea de distribuție publică se înregistrează dificultăți la emiterea soluțiilor de racordare (deoarece în multe situații autoritățile publice locale nu participă la cofinanțarea rețelei, așa cum prevede Ordinul ANRE nr. 36/2019).”

- ”Există dificultăți în obținerea avizelor și autorizațiilor, în special în localitățile mari, unde se solicită un număr semnificativ de documente și avize.”

- ”Există solicitări de spor de putere sau trecere de la racord monofazat la cel trifazat care nu

sunt justificate din punct de vedere tehnic, ele fiind făcute de către utilizatori doar pentru a fi siguri că instalația va fi disponibilă la momentul unei viitoare achiziții de receptoare trifazate. Implementarea soluțiilor necesare conduce la costuri pentru OSD, care vor fi recuperate la finalul perioadei de reglementare, cu pierderi financiare pentru acesta. De asemenea, implementarea proiectelor de întărire/lucrări în amonte necesare pentru a putea garanta puterea solicitată și avizată va conduce la o exploatare cu eficiență tehnico-economică redusă a rețelelor respective.”

În afara dificultăților proprii activității operatorilor de distribuție, [...] a semnalat o serie de dificultăți întâmpinate de unii utilizatori casnici și care au implicații directe în termenele de realizare ale diverselor etape ale procesului de racordare:

- a) dificultatea utilizatorilor în obținerea acordurilor și a avizelor prevăzute de lege, precum și a autorizației de construire și a acordului/autorizației administratorului drumului pentru execuția instalației de racordare la rețeaua electrică, document ce se obține de către utilizator în condițiile legislației în vigoare;
- b) dificultatea utilizatorului în obținerea acordului sau promisiunea, în scris, a proprietarului terenului pentru încheierea cu operatorul a unei convenții având ca obiect exercitarea de către operator a drepturilor de uz și de servitute asupra terenului afectat de instalația de racordare, pentru îndeplinirea obligațiilor ce îi revin operatorului conform contractului de racordare cu privire la instalația de racordare, document ce se obține de utilizator ulterior încheierii contractului de racordare;
- c) Dificultatea utilizatorului în obținerea documentelor justificative necesare rambursării de către operator a valorii achitate de către utilizator operatorului economic atestat cu care a încheiat contractul pentru proiectarea și execuția instalației de racordare (precum facturi, chitanțe, procese-verbale etc), lipsa documentelor de justificare a costurilor atrăgând după sine imposibilitatea OD de a aduce la îndeplinire obligația restituirii financiare aferente în termenele impuse de legislație. Totodată, există situații în care se confruntă cu lipsa unui interes (mai ales în cazul sumelor mici) din partea utilizatorului în a primi sumele pe care OD este obligat să le restituie;
- d) dificultatea utilizatorului de a organiza recepția, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, de a participa la punerea în funcțiune a instalației de racordare și de a pune la dispoziția operatorului de rețea, la solicitarea acestuia, toate datele și informațiile necesare pentru îndeplinirea de către operator a obligațiilor ce îi revin acestuia conform prevederilor contractului de racordare cu privire la recepția instalației de racordare și punerea în funcțiune în termen.

4. Procedura de racordare la sistemul de distribuție a energiei electrice, elaborată în temeiul art. 66 din Regulamentul de racordare

Potrivit prevederilor art. 66 alin. (3) din Regulamentul de racordare (aprobat prin Ordinul nr. 59/2013), “Operatorii de rețea organizează un sistem de informare a solicitanților privind procesul de racordare la rețelele electrice, prin publicare pe pagina web proprie și prin afișare la sediile administrative și la centrele de relații cu

utilizatorii de extrase din procedurile proprii, precizând cum, când și cui trebuie să se adreseze utilizatorii pentru obținerea avizului tehnic de racordare, lista centrelor de relații cu utilizatorii cu menționarea programului de lucru, a datelor de contact, inclusiv a numerelor de telefon, formulare de cereri, lista documentelor care trebuie anexate cererii, tarifele percepute, lista proiectanților și executanților atestați, precum și alte informații privind procesul de racordare.”

OSD au publicat procedura de racordare (sau extrase cuprinzând elementele de interes specificate în Regulamentul de racordare, de exemplu, când, cum și cui să se adreseze utilizatorii pentru obținerea ATR-ului, lista centrelor de relații cu clienții etc) pe paginile proprii de internet în intervalul 18.03.2021-19.04.2021, fiind îndeplinită astfel obligația legală prevăzută de Regulamentul de racordare, respectiv elaborarea procedurii în termen de 30 de zile de la data publicării Ordinului ANRE nr. 17/2021 în Monitorul Oficial al României.

În contextul epidemiologic actual interacțiunea directă cu clienții se desfășoară online. Această informație este afișată atât la sediile centrelor de relații cu clienții, cât și pe paginile proprii de internet ale OSD.

Pe paginile proprii de internet ale OSD sunt disponibile și informații cu privire la: formularele necesare procesului de racordare, tarifele de racordare, trimeri către pagina de internet a ANRE pentru lista operatorilor economici autorizați ANRE, în vederea executării lucrărilor de racordare.

5. Modalitatea de îndeplinire a obligațiilor de înregistrare a cererilor de racordare la sistemul de distribuție a energiei electrice și de informare a utilizatorilor cu privire la racordările înregistrate și finalizate, prevăzute la art. 17 alin. (6) din Procedura de racordare

Operatorii de distribuție a energiei electrice dețin sisteme informatice de procesare a cererilor de racordare înregistrate de clienții finali. Indiferent de canalul de intrare a cererilor de racordare, acestea sunt preluate de departamentele cu atribuții specifice în acest sens, li se atribuie un număr de înregistrare comunicat ulterior clientului. Ulterior, se efectuează procesarea efectivă în sistem și transmiterea sub forma de flux intern, spre soluționare către departamentele responsabile.

Toți operatorii au canale de comunicare care permit înregistrarea cererilor de racordare fizic, prin intermediul furnizorului sau prin poștă/fax. Acestea sunt direcționate apoi către departamentele specializate și incluse în sistemele electronice de gestionare a procesului de racordare.

Unii operatori au aplicații informatice dedicate racordării la rețeaua de energie electrică, care permit depunerea cererilor online și interacțiunea utilizatorului cu platforma, respectiv urmărirea stadiului și depunerea documentelor necesare [...], alți operatori au implementat aplicații informatice care momentan permit doar informarea prin SMS/e-mail a solicitanților cu privire la stadiul procesării cererii de racordare, dar se intenționează deschiderea unui canal de comunicare exclusiv

electronic (portal internet), prin care să fie facilitat accesul la rețea tuturor solicitanților de servicii de racordare [...].

6. Planuri de dezvoltare/investiții; modul de aplicare a prevederilor art. 42 alin. (6) din Regulamentul de racordare

Potrivit prevederilor art. 42 alin. (6) din regulamentul de racordare, "Lucrările de întărire a rețelei electrice se includ și se evidențiază distinct în planul de dezvoltare/investiții al operatorului de rețea, care se aprobă de autoritatea competentă conform reglementărilor în vigoare."

Planurile de investiții se întocmesc și se aprobă potrivit Procedurii privind fundamentarea și criteriile de aprobare a planurilor de investiții ale operatorului de transport și de sistem și ale operatorului de distribuție a energiei electrice, aprobată prin Ordinul ANRE nr. 204/2019, cu modificările și completările ulterioare. Procedura stabilește investițiile necesare care trebuie cuprinse în planul de investiții anual, ca fiind "acele investiții care au ca scop dezvoltarea, modernizarea și creșterea eficienței rețelei, a indicatorilor de calitate prevăzuți în standardele de performanță în vigoare. Acestea includ, fără a se limita la, următoarele: (...) f) lucrări de racordare și de întărire a rețelei necesare racordării utilizatorilor, inclusiv modificarea caracteristicilor pentru utilizatorii existenți, cota-parte neacoperită de tariful de racordare și alte obligații impuse de legislația în vigoare. (art. 23 alin. (3)).

Potrivit art. 25 din aceeași procedură, structura planului anual de investiții elaborat de OSD trebuie să respecte următoarele condiții:

a) valoarea investițiilor care au ca rezultat mijloace fixe aparținând rețelei trebuie să reprezinte cel puțin 85% din valoarea totală a planului anual de investiții, aprobată de ANRE pentru anul respectiv la începutul perioadei de reglementare;

d) o cotă situată între cel puțin 5% și cel mult 10% din valoarea prevăzută la lit. a) trebuie să reprezinte lucrări de întărire a rețelei electrice de distribuție pentru crearea condițiilor tehnice necesare racordării noilor utilizatori sau modificării caracteristicilor pentru utilizatorii existenți.

Poziția din planul de investiții referitoare la lucrările de întărire a rețelei electrice (menționate la art. 42 alin. (6) din Regulamentul de racordare) este una generică, conținând toate lucrările de întărire prevăzute în avizele tehnice de racordare ce urmează a fi puse în funcțiune până la sfârșitul anului 2021.

La data de 1 februarie, dată la care s-a transmis versiunea inițială a planului anului în curs, această poziție conținea o estimare a lucrărilor de întărire pe care OSD urma să le realizeze în timpul anului, valoarea urmând a fi actualizată la data de 1 octombrie (se detaliază cu lucrările realizate în primele 8 luni și se estimează o valoare care va acoperi lucrările din perioada septembrie-decembrie).

De asemenea, valoarea planificată poate fi depășită, fără restricții, pentru a se putea asigura condițiile de racordare la rețea a tuturor solicitărilor primite, în condițiile

procedurii menționate, respectiv "Prin derogare de la prevederile alin. 2, în funcție de numărul și valoarea solicitărilor privind realizarea lucrărilor de investiții prevăzute la art. 25 lit. d), se acceptă depășirea limitei prevăzute la art. 25 alin. (2) și neîncadrarea între limitele prevăzute la art.25 lit. b) și d) numai cu informarea prealabilă a ANRE, prezentarea documentelor justificative și specificarea lucrărilor incluse în planul de investiții pentru înlocuirea tipurilor respective de lucrări." (art. 33)

[...]

O nouă solicitare de informații a fost înaintată operatorilor naționali ai rețelelor de distribuție a energiei electrice, datele agregate fiind prezentate în tabelele 1.3-1.7.

Concluzii sumare ale analizei datelor cumulate sunt prezentate mai jos:

Evoluția anumitor indicatori ai procesului de racordare la rețele de distribuție a energiei electrice – semestrul I 2021 vs semestrul I 2020:

- Numărul locurilor de consum la nivel național a crescut cu 1,4%;
- Numărul cererilor de racordare a clienților casnici a crescut cu 31,1%;
- Numărul cererilor de racordare finalizate a scăzut cu 22,1%;
- Durata medie de soluționare a acestor cereri a crescut cu 11%, de la 117 la 129 de zile;
- Numărul cererilor de racordare aflate în analiza operatorilor a crescut cu 34%.

Astfel, datele indică faptul că a crescut numărul cererilor de racordare, însă gradul de finalizare a acestora s-a redus, crescând totodată și durata de finalizare.

Cererea de racordare la rețele de distribuție a energiei electrice este mai redusă decât cea de racordare la sisteme de distribuție a gazelor naturale (de exemplu, în semestrul I 2021 s-au înregistrat circa 54.400 de cereri de racordare la distribuția de energie electrică, față de circa 83.000 de cereri de racordare la distribuția de gaze naturale).

Tabel nr. 1.3 – Locuri de consum aparținând clienților finali casnici racordați la rețele de energie electrică

Număr de locuri de consum aparținând consumatorilor finali casnici	30 Iunie 2019	31 Dec. 2019	30 Iunie 2020	31 Dec. 2020	30 Iunie 2021	30 Sep. 2021	sem II 2019/sem I 2019	sem I 2020/sem II 2019	sem II 2020/sem I 2020	sem I 2021/sem II 2020	sem I 2021/sem I 2020 %
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Total clienți	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	1,39

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Tabel nr. 1.4 – Durata medie de soluționare a cererilor de racordare înregistrate

Durata medie de soluționare (zile)	30 Iunie 2019	31 Dec. 2019	30 Iunie 2020	31 Dec. 2020	30 Iunie 2021	Creștere/scădere (%)					
						sem II 2019/sem I 2019	sem I 2020/sem II 2019	sem II 2020/sem I 2020	sem I 2021/sem II 2020	sem I 2021/sem I 2020	
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Media pe țară	115	114	117	114	129	-2	4	-3	15	11	

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Tabel nr. 1.5 – Cereri de racordare cu documentație completă aflate în analiza distribuitorilor

Număr de cereri de racordare cu documentație completă aflate în analiză (stoc la sfârșitul perioadei)	30 Iunie 2019	31 Dec. 2019	30 Iunie 2020	31 Dec. 2020	30 Iunie 2021	30 Sep. 2021	sem II 2019/sem I 2019	sem I 2020/sem II 2019	sem II 2020/sem I 2020	sem I 2021/sem II 2020	sem I 2021/sem I 2020 %
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Total	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	33,99

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Tabel nr. 1.6 – Cereri de racordare înregistrate

Număr de cereri de racordare înregistrate în perioada de analiză	30 Iunie 2019	31 Dec. 2019	30 Iunie 2020	31 Dec. 2020	30 Iunie 2021	sem II 2019/sem I 2019	sem I 2020/sem II 2019	sem II 2020/sem I 2020	sem I 2021/sem II 2020	sem I 2021/sem I 2020 %
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Total	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	31,14

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Tabel nr. 1.7 – Cereri de racordare soluționate

Număr de cereri de racordare soluționate în perioada de analiză	30 Iunie 2019	31 Dec. 2019	30 Iunie 2020	31 Dec. 2020	30 Iunie 2021	sem II 2019/sem I 2019	sem I 2020/sem II 2019	sem II 2020/sem I 2020	sem I 2021/sem II 2020	sem I 2021/sem I 2020 %
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Total	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	-22,07

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Secțiunea 2. GAZE NATURALE

În cuprinsul prezentului capitol, următorii termeni, expresii și abrevieri se definesc după cum urmează:

- *SD* – Sistemul de distribuție a gazelor naturale,
- *OSD* – Operatorul sistemului de distribuție a gazelor naturale,
- *ANRE* – Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei,
- *Regulament privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale* – anexa la Ordinul președintelui ANRE nr. 18/2021 pentru aprobarea Regulamentului privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale²²,
- *Procedura privind investițiile* – anexa la Ordinul președintelui ANRE nr. 38/2019 pentru aprobarea Procedurii privind fundamentarea și criteriile de aprobare a planurilor de investiții ale operatorilor de transport și de sistem, de distribuție și de înmagazinare a gazelor naturale, precum și ai terminalelor GNL²³
- *ATR* – Aviz Tehnic de Racordare

I. Circumstanțele care au justificat extinderea investigației privind sectorul gazelor naturale

Ulterior declanșării investigației privind sectorul gazelor naturale din România, în contextul liberalizării activității de furnizare a gazelor naturale către clienții casnici (în continuare, *Investigația*), ca urmare a adoptării, în special în a doua jumătate a anului 2020²⁴, de către legiuitorul român, a unor acte normative de reglementare primară, au fost operate modificări și completări ale Legii energiei electrice și gazelor naturale nr. 123/2012 (în continuare, *Legea nr. 123/2012*) în ceea ce privește racordarea la rețelele de distribuție a gazelor naturale²⁵.

²² Publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 264 din 17 martie 2021.

²³ Publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 231 din 26 martie 2019.

²⁴ Legea nr. 155/2020 pentru modificarea și completarea Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012 și privind modificarea și completarea altor acte normative; Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 106/2020 pentru modificarea și completarea Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012, precum și pentru modificarea unor acte normative, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 290/2020.

²⁵ Doar câteva exemple punctuale, *Legea nr. 123/2012* conținând mai multe prevederi:

- *Art. 138, alin. (1), lit. d¹*: Distribuitorul de gaze naturale are obligația să racordeze toți solicitanții la sistemul de distribuție, în termen de 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire, conform reglementărilor ANRE. Proiectul privind racordarea poate fi realizat și de către clienții casnici/beneficiari. Recuperarea costurilor privind racordarea clienților casnici, inclusiv proiectarea, se realizează cu amortizare accelerată într-o perioadă de 5 ani, prin tarifele de distribuție conform reglementărilor ANRE.
- *Art. 148, alin. (1)*: Racordarea terților în calitate de utilizatori de sistem (...) la sistemele de distribuție a gazelor naturale se realizează în regim reglementat, conform reglementărilor specifice elaborate de ANRE.
- *Art. 151, alin. (1)*: Operatorul de distribuție (...) nu poate refuza racordarea la sistem și este obligat să finanțeze lucrările pentru realizarea obiectivelor/conductelor necesare racordării consumatorilor aflați în perimetrul unității administrativ-teritoriale pentru care a fost concesionat serviciul public de distribuție. Termenul de

Potrivit acestor modificări, operatorul de distribuție are obligația de a racorda la sistem toți solicitanții clienți finali casnici, în termen de 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire, cu recuperarea costurilor racordării într-o perioadă de 5 ani, conform reglementărilor ANRE.

Ca o consecință a modificării cadrului legal primar, la data de 10.03.2021, ANRE a adoptat un nou Regulament privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale, actul normativ secundar fiind aprobat prin Ordinul președintelui ANRE nr. 18/2021. De asemenea, la data de 19.03.2021, ANRE a modificat²⁶ procedura privind planurile de investiții ale operatorilor de distribuție, pentru a asigura capacitatea de a satisface solicitările rezonabile de racordare pe termen lung, fără afectarea investițiilor care vizează siguranța în funcționare a sistemelor de distribuție.

Potrivit datelor colectate de Consiliul Concurenței, la nivel anului 2020, în România erau racordate la rețeaua de distribuție un număr de 3,9 milioane de locuri de consum aparținând consumatorilor casnici, acești clienți finali fiind deserviți de aproximativ 60 de furnizori de gaze naturale. Se constată, de asemenea, că doar 5 furnizori deserveau în regim concurențial peste 10.000 de clienți casnici fiecare.

În aceste condiții, creșterea constantă a numărului locurilor de consum ar conduce la expansiunea pieței de furnizare a gazelor naturale către consumatorii casnici, putând conduce atât la creșterea portofoliului furnizorilor existenți, cât și la apariția de noi furnizori pe piață. Totodată, eventualele sincopse în procesul de racordare a clienților casnici, cauzate de posibila omisiune a operatorilor sistemelor de distribuție de a îndeplini obligațiile stabilite în sarcina acestora, pot fi de natură a afecta procesul de liberalizare prin reducerea dimensiunii preconizate a pieței față de așteptările statului, conducând la o posibilă restrângere a concurenței pe piața de furnizare a gazelor naturale.

Având în vedere că procesul de racordare a consumatorilor la sistemul de distribuție a gazelor naturale este unul premergător realizării activității de furnizare și că numărul locurilor de consum aparținând clienților casnici este direct influențat de stadiul acestui proces, prin Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr. 435/2021, s-a dispus extinderea obiectului *Investigației* și cu privire la activitatea de racordare realizată de operatorii licențiați de ANRE și care au în administrare sisteme de distribuție a gazelor naturale.

II. Activitatea de racordare la sistemele de distribuție a gazelor naturale

Racordarea utilizatorilor la sistemele de distribuție a gazelor naturale reprezintă

extindere și/sau branșare a consumatorilor nu poate depăși termenul de 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire.

²⁶ Ordinul președintelui ANRE nr. 20/2021 pentru modificarea *Procedurii privind fundamentarea și criteriile de aprobare a planurilor de investiții ale operatorilor de transport și de sistem, de distribuție și de înmagazinare a gazelor naturale, precum și ai terminalelor GNL*, aprobată prin Ordinul președintelui ANRE nr. 38/2019.

ansamblul activităților necesare realizării sau modificării și punerii în funcțiune a unei conducte de legătură între o conductă de alimentare din amonte²⁷, conductă de transport sau conductă de distribuție a gazelor naturale și o stație de reglare (SR), stație de măsurare²⁸ (SM) sau o stație de reglare-măsurare-predare²⁹ (SRMP) a gazelor naturale, care alimentează un sistem de distribuție și/sau unul ori mai mulți clienți finali.

Racordarea la rețeaua de gaze naturale este necesară, în principal, în situația apariției unui loc nou de producere, înmagazinare sau de consum, însă aceasta poate interveni și în cazul modificării racordului existent, în sensul redimensionării, reamplasării sau separării acestuia și/sau a unei stații de reglare-măsurare-predare a gazelor naturale (SRMP), a unei stații de reglare/de măsurare/de reglare-măsurare a gazelor naturale (SR/SM/SRM) și/sau a unui post de reglare/de măsurare/de reglare măsurare a gazelor naturale (PR/PM/PRM).

III. Descrierea activităților necesare pentru realizarea lucrărilor de racordare la sistemele de distribuție a gazelor naturale

Așa cum este precizat anterior, racordarea reprezintă ansamblul activităților, realizate în condițiile și cu respectarea normelor stabilite de ANRE, necesare realizării/redimensionării și punerii în funcțiune a obiectivului/conductei necesar/necesare racordării, respectiv a instalației de racordare.

Potrivit art. 100 pct. 79 din *Legea nr. 123/2012*, racordul este reprezentat de conducta de legătură între o ramură principală (conductă de alimentare din amonte, conductă de transport, conductă de distribuție a gazelor naturale) și o stație de măsurare sau o stație de reglare, măsurare, predare a gazelor naturale, care alimentează un sistem de distribuție, unul ori mai mulți clienți finali. Cu alte cuvinte, un racord reprezintă o conductă de legătură situată între punctul de racordare, punctul fizic în care se realizează conectarea racordului la obiectivele/conductele operatorului SD, și punctul de delimitare, respectiv punctul fizic în care racordul se delimitează de obiectivele/conductele solicitantului (de instalația de utilizare).

Categoriile de lucrări executate pentru racordarea clienților finali la conductele/SD a gazelor naturale sunt, potrivit reglementărilor în vigoare, următoarele: a) lucrări de extindere și/sau redimensionare a conductelor/obiectivelor în amonte de punctul de

²⁷ Conductă ori rețea de conducte exploatată și/sau construită ca parte a unui proiect de producere de gaze naturale ori țigetei sau utilizată pentru transportul gazelor naturale de la perimetrul/perimetrele în care se desfășoară proiectele de producere a gazelor naturale și țigeteiului către un sistem, o instalație, un terminal de prelucrare sau către un terminal de descărcare de coastă.

²⁸ Stația de măsurare (SM) reprezintă ansamblul instalațiilor de măsurare a debitului, filtrare și odorizare, conectate printr-un racord la conductele colectoare, de transport sau distribuție și care alimentează un sistem de distribuție, un grup de consumatori sau un consumator.

²⁹ Stația de reglare-măsurare-predare reprezintă ansamblul instalațiilor de reducere și reglare a presiunii, măsurare a debitului, filtrare și odorizare, prin care gazul din conductele de transport intră în sistemul de alimentare a unor consumatori.

racordare, pentru crearea condițiilor tehnice necesare racordării; b) lucrări pentru realizarea racordului, respectiv a instalațiilor cuprinse între punctul de racordare și punctul de delimitare și c) lucrări pentru realizarea instalațiilor de utilizare a gazelor naturale.

În mod similar instalațiilor electrice, racordarea la sistemele de distribuție a gazelor naturale presupune, în principal, desfășurarea de activități de proiectare, execuție și verificare a instalațiilor de gaze naturale. Activitățile de proiectare și de execuție a lucrărilor de racordare la rețeaua de gaze naturale se realizează, potrivit art. 1 alin. (3) din *Regulamentul pentru autorizarea operatorilor economici care desfășoară activități în domeniul gazelor naturale*³⁰, de către operatorii economici care dețin autorizații acordate de către ANRE, pe categorii de activități.

- Activitatea de proiectare presupune un ansamblu de activități desfășurate de un operator economic autorizat în vederea elaborării unei documentații tehnice și/sau a unui proiect tehnic în domeniul gazelor naturale, respectiv stabilirea soluției de racordare la rețea, realizarea proiectului tehnic al instalației de racordare.
- Activitatea de execuție a lucrării de racordare presupune realizarea propriu-zisă a instalației, conform proiectului tehnic elaborat, și se finalizează cu efectuarea recepției instalației de racordare.
- Activitatea de verificare presupune verificarea dosarului tehnic al instalației de utilizare și conectarea acesteia.

Pe lângă cele trei categorii principale de lucrări, activitatea de racordare la SD presupune și desfășurarea unor activități realizate în scopul susținerii procesului de racordare. Activitățile care susțin derularea procesului de racordare pot fi realizate exclusiv de către operatorul de rețea și sunt în general activități precum: emiterea de avize tehnice de racordare, emiterea de avize tehnice de principiu, încheierea contractelor de racordare, încheierea contractului pentru executarea lucrărilor de racordare cu un operator economic autorizat de către ANRE, urmărirea execuției lucrărilor de racordare, recepția la finalizarea lucrărilor etc.

Așadar, proiectarea și executarea lucrărilor de racordare propriu-zise se realizează de către operatori economici atestați de către autoritatea competentă, selectați de către operatorul de rețea sau de către solicitanți, în baza unui contract încheiat de respectivul operator economic cu operatorul de rețea. Totodată, și solicitantul are dreptul de a alege un operator economic (proiectant sau constructor), atestat de ANRE, care să elaboreze proiectul tehnic al instalației și/sau să execute lucrările aferente instalației de racordare, respectiv a instalației cuprinse între punctul de racordare și punctul de delimitare.

³⁰ Aprobare prin Ordinul președintelui ANRE nr. 98/2015 privind aprobarea *Regulamentului pentru autorizarea operatorilor economici care desfășoară activități în domeniul gazelor naturale* și a condițiilor-cadru de valabilitate aferente autorizațiilor

IV. Cadrul normativ aplicabil activității de racordare la sistemele de distribuție a gazelor naturale

- Ordinul președintelui ANRE nr. 32/2017 pentru aprobarea Regulamentului privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale, cu modificările și completările ulterioare – în vigoare de la 15 mai 2018 până la 13 octombrie 2020;
- Ordinul președintelui ANRE nr. 178/2020 pentru aprobarea Regulamentului privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale – în vigoare de la 14 octombrie 2020 până la 16 martie 2021;

Atât Ordinul președintelui ANRE nr. 32/2017 (în vigoare până la 14.10.2020), cât și Ordinul președintelui ANRE nr. 178/2020 (în vigoare din 14.10.2020) nu prevedeau posibilitatea de finanțare de către client cu rambursare ulterioară.

Ca o consecință a modificării cadrului legal primar, la data de 10.03.2021, ANRE a adoptat un nou *Regulament privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, actul normativ secundar fiind aprobat prin Ordinul președintelui ANRE nr. 18/2021. De asemenea, la data de 16.03.2021, ANRE a modificat procedura privind planurile de investiții ale operatorilor de distribuție, pentru a asigura capacitatea de a satisface solicitări rezonabile de racordare pe termen lung, fără afectarea investițiilor care vizează siguranța în funcționare a sistemelor de distribuție.

Ulterior, la data de 31.12.2021, a fost publicată *OUG nr. 143/2021*, care aduce o serie de modificări și în cazul normelor din *Legea nr. 123/2012* referitoare la racordarea clienților casnici la sistemele de distribuție a gazelor naturale.

Modificările aduse prin *OUG nr. 143/2021* activității de racordare fac referire, în principal, la următoarele aspecte:

- Operatorul sistemului de distribuție a gazelor naturale nu poate refuza solicitările de racordare la sistem și are obligația de a asigura finanțarea și realizarea lucrărilor de extindere a rețelelor de gaze naturale, în limita planurilor anuale de investiții și prioritizate, în condiții de eficiență economică. Prin excepție, solicitanții pot asigura finanțarea lucrărilor de extindere a sistemului de distribuție, urmând ca operatorul concesionar să returneze suma finanțată de solicitanți, în condițiile de eficiență stabilite de ANRE.
- În cazul clienților casnici, OSD este obligat să finanțeze lucrările necesare racordării acestor clienți la sistemul pe care îl are în concesiune, cu rambursarea ulterioară a costurilor suportate de clienți atunci când aceștia contractează serviciile unei operator autorizat. Obligația de restituire se aplică și costurilor privind proiectarea instalației de racordare, în cazul în care clientul optează pentru serviciile unui operator terț.
- Solicitantul are dreptul de a alege liber orice operator economic autorizat de ANRE pentru proiectarea racordului și execuția lucrărilor de racordare. În această situație, la punerea în funcțiune a racordului astfel realizat, operatorul de

distribuție va rambursa solicitantului contravaloarea efectivă a lucrărilor de proiectare și execuție până la valoarea medie a unui racord, stabilită conform metodologiei aprobate de ANRE.

- Activele rezultate ca urmare a lucrărilor de racordare intră în proprietatea operatorului de distribuție de la momentul punerii în funcțiune a racordului, prin efectul *Legii nr. 123/2012*, la valoarea rambursată clientului casnic, fiind recunoscute de către ANRE ca parte din baza de active reglementate.

De asemenea, actul normativ prevede că operatorii de distribuție întocmesc planurile anuale de investiții luând în considerare și solicitările unităților administrativ-teritoriale privind planurile de dezvoltare regională sau locală și de urbanism.

V. Implicarea Consiliului Concurenței în procesul de modificare/adaptare a cadrului legal aplicabil activității de racordarea la sistemele de distribuție a gazelor naturale

În paralel cu analiza impactului concurențial al reglementărilor privind racordarea la rețelele electrice de distribuție, constantă a fost și implicarea autorității de concurență în cadrul procesului legislativ care a vizat amendarea/completarea cadrului legal aplicabil activității de racordare la sistemele de distribuție a gazelor naturale.

Ca o consecință a modificărilor succesive ale *Legii nr. 123/2012*, care au necesitat modificarea normelor emise de ANRE, Consiliul Concurenței a transmis reglementatorului sectorului energetic, în cadrul procesului de consultare publică, un set de propuneri menite să îmbunătățească cadrul normativ secundar de natură a îmbunătăți mediul concurențial pe această piață.

Astfel, asemănător poziție transmise cu privire la reglementările aferent activității de racordare la rețelele publice de distribuție a energiei electrice, Consiliul Concurenței a formulat propuneri de îmbunătățire a proiectului de *Regulament privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, aprobat ulterior prin Ordinul președintelui ANRE nr. 18/2021, cu scopul de a înlătura orice potențială diferență de tratament a solicitanților viitori consumatori casnici de gaze naturale în cadrul procesului de selecție a operatorilor economici care realizează proiectarea și/sau execuția lucrărilor de racordare. Și în acest caz, opinia autorității de concurență a fost în sensul eliminării oricăror diferențe care vizează finanțarea de către operatorul sistemului de distribuție a lucrărilor de proiectare și/sau execuție a racordului, în special în cazul acelor solicitanți care optează pentru serviciile unui operator economic terț autorizat de ANRE.

Mai mult decât atât, pentru a asigura respectarea principiilor concurențiale de selecție, pentru a stimula concurența și un acces cât mai larg în vederea participării unui număr mai mare de operatori economici autorizați la lucrările de racordare, Consiliul Concurenței a formulat și o propunere de instituire a unei obligații în sarcina acelor operatori de distribuție care organizează procesul de selecție concurențială prin

publicare de anunțuri de participare pe pagina proprie de internet, sau pe baza cererii de oferte, de a trimite invitații de participare către, respectiv de a solicita oferte de la un anumit număr minim de operatori economici autorizați, stabilit prin norma secundară a ANRE.

În continuare, cu referire la modificarea cadrului normativ primar de la finalul anului 2021³¹, Consiliul Concurenței a înaintat două puncte de vedere prin care a comunicat inițiatorului câteva propuneri menite să îmbunătățească proiectul de act normativ. Astfel, așa cum deja s-a arătat, aceste propuneri au vizat (i) armonizarea unor prevederi din proiectul de ordonanță care se referă la racordarea clienților casnici la sistemele de distribuție a gazelor naturale, precum și (ii) necesitatea realizării unei analize prin care să se determine oportunitatea includerii microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici, astfel cum acestea sunt definite potrivit legii, în categoria acelor solicitanți care beneficiază de gratuitate la racordare.

Totodată, a fost comunicată și poziția autorității de concurență cu privire la necesitatea de dezvoltare a sistemelor de distribuție a gazelor naturale de către operatorii licențiați nu doar în temeiul principiului eficienței economice, ci și pe considerente suplimentare, de exemplu temporale, care să asigure un acces nediscriminatoriu și fără bariere la un serviciu de interes public pentru orice viitor consumator de gaze naturale, fiind în acest sens formulate propuneri de adaptare a proiectului.

VI. Prezentarea etapelor procesului de racordare a consumatorilor finali la sistemele de distribuție a gazelor naturale

Referitor la etapele, respectiv pașii ce urmează a fi parcurși de solicitanții viitori clienți casnici, respectiv operatorii SD a gazelor naturale, în vederea racordării acestei categorii de consumatori la SD, potrivit *Regulamentului privind racordare la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, acestea pot fi grupate astfel:

- a) depunerea și înregistrarea cererii de racordare la SD, însoțită de documentele prevăzute de normele de reglementare secundară, și achitarea tarifului de analiză a cererii;
- b) evaluarea cererii de racordare;
- c) stabilirea soluției tehnice pentru realizarea racordării;
- d) emitere avizului tehnic de racordare;
- e) semnarea contractului de racordare între solicitant și operatorul SD și declanșarea procesului concurențial de selecție a operatorilor în vederea realizării lucrărilor de racordare;
- f) obținerea documentelor/avizelor/certificatelor obligatorii;
- g) proiectarea obiectivului/conductei necesar/necesare racordării, respectiv a instalației de racordare;

³¹ Modificările aduse *Legii nr. 123/2012* prin *OUG nr. 143/2021*

- h) verificarea documentației tehnice/proiectului tehnic aferente obiectivului/conductei necesar/necesare racordării, respectiv a instalației de racordare;
- i) execuția obiectivului/conductei necesare racordării, respectiv a instalației de racordare, precum și urmărirea, de către operatorul SD, a lucrărilor privind realizarea obiectivului/conductei necesar/necesare racordării, respectiv a instalației de racordare;
- j) recepția și punerea în funcțiune a obiectivului/conductei necesar/necesare racordării, respectiv a instalației de racordare.

Potrivit art. 5 din *Regulamentul privind racordare la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, procedura de racordare la SD demarează cu formularea și depunerea, de către solicitantul viitor client final casnic, a unei cereri de racordare, aceasta fiind întocmită conform modelului prevăzut în anexa nr. 1 la *Regulamentului privind racordare la sistemul de distribuție a gazelor naturale*. Cererea de racordare va fi însoțită de un set de documente necesare identificării atât a persoanei solicitantului, cât și a viitorului loc de consum unde vor fi efectuate lucrările de racordare, respectiv: a) documente de identificare ale solicitantului și, după caz, ale persoanei fizice sau juridice mandatate de acesta să îl reprezinte în relația cu operatorul SD; b) documente care atestă dreptul de proprietate sau de folosință asupra terenului/terenurilor și/sau construcției unde sunt amplasate obiectivele/sistemele pentru care se solicită racordarea, precum și c) alte înscrisuri pe care solicitantul le consideră ca fiind necesare în susținerea cererii formulate. De asemenea, dacă se solicită racordarea la o conductă de distribuție a gazelor naturale sau la un alt SRM/SR/SM/PRM/PR/PM, aflate în proprietatea unor terți, solicitantul este obligat să anexeze cererii de racordare documente din care să rezulte acceptului proprietarului în vederea racordării la aceste obiective, precum și acordului solicitantului de racordare privind despăgubirea proprietarului.

Cererea de racordare, însoțită de documentele anterior enumerate, și adresată operatorul SD poate fi transmisă fie la sediul biroului specializat de informare și relații cu publicul al respectivului operator, fie prin mijloace de transmitere care asigură comunicarea la distanță (servicii poștale sau de curierat rapid, fax sau poștă electronică), fie prin intermediul secțiunii de pe pagina de internet a operatorului dedicată preluării online a solicitărilor.

Regulamentului privind racordare la sistemul de distribuție a gazelor naturale prevede faptul că dosarul conținând toate documentele necesare racordării se depune împreună cu dovada achitării tarifului de analiză a cererii de racordare, valoarea acestuia fiind publicată pe pagina proprie de internet a fiecărui operator licențiat.

Spre deosebire de celelalte categorii de clienți finali, consumatorii casnici sunt exceptați de la plata acestui tarif, normele secundare reglementând însă o excepție de la această regulă. Astfel, în situația înregistrării unei cereri de racordare pentru soluționarea căreia este necesară redimensionarea unui racord deja existent și/sau a

unei/unui SRM/SR/SM/PRM/PR/PM și emiterea, de către operatorul concesionar, a unui aviz tehnic de racordare, consumatorul casnic este obligat să facă dovada achitării tarifului de analiză a cererii.

În cazul în care nu dorește continuarea procesului declanșat în fața operatorului SD, reglementările ANRE permit solicitantului să-și retragă cererea de racordare oricând până la emiterea ATR, fără însă ca tariful de analiză achitat anterior să fie restituit. Cu toate acestea, dacă renunțarea are loc după încheierea contractului de racordare, operatorul SD are dreptul de a solicita și primi din partea solicitantului contravaloarea activităților efectuate de acesta după momentul semnării contractului.

a) Evaluarea cererii de racordare

La primirea cererii, operatorul concesionar are la dispoziție un termen de 5 zile lucrătoare pentru evaluarea cererii și verificarea conținutului acesteia, respectiv a documentelor ce o însoțesc.

Atunci când constată că cererea de racordare nu este completată corect și/sau dacă documentele ce o însoțesc nu sunt complete, operatorul concesionar transmite solicitantului o notificare prin care îl informează despre necesitatea completării/refacerii acesteia, indicând totodată datele și documentele lipsă și/sau care trebuie completate sau refăcute. În plus, prin notificare, operatorul este obligat să-l înștiințeze pe solicitant despre faptul că, dacă acesta nu completează cererea de racordare și/sau documentele ce o însoțesc în termen de cel mult 30 de zile de la primirea acesteia, cererea de racordare formulată se va clasa din motivul „Documentație incompletă”. De asemenea, operatorul SD este obligat să-i comunice viitorului consumator faptul că acesta are obligația legală de a pune în funcțiune instalația de utilizare a gazelor naturale într-un interval de maximum 180 de zile de la punerea în funcțiune a instalației de racordare solicitată.

b) Stabilirea soluției tehnice pentru realizarea racordării și emiterea ATR

Potrivit art. 15 din *Regulamentului privind racordare la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, în termen de cel mult 30 de zile de la primirea cererii de racordare și a documentelor ce o însoțesc, corecte și complete, inclusiv ca urmare a completării/refacerii acestora, operatorul SD stabilește soluția tehnică pentru realizarea racordării, ținând cont de următoarele aspecte:

- limitele capacităților de distribuție a gazelor naturale și regimurile tehnologice și necesitatea menținerii calității serviciului de distribuție a gazelor naturale pentru utilizatorii SD;
- prevederile Normelor tehnice pentru proiectarea, executarea și exploatarea sistemelor de alimentare cu gaze naturale³²;

³² Aprobate prin Ordinul președintelui ANRE nr. 89/2018 privind aprobarea Normelor tehnice pentru proiectarea, executarea și exploatarea sistemelor de alimentare cu gaze naturale, cu modificările și completările ulterioare.

- posibilitatea de racordare a mai multor solicitanți prin intermediul obiectivului/conductei necesar/necesare racordării, în situația în care operatorul primește simultan două sau mai multe cereri de racordare care permit conectarea la SD prin această conductă.

În baza soluției tehnice astfel stabilite, operatorul concesionar întocmește ATR (pe baza modelului prevăzut în anexă la regulament). ATR³³ se întocmește în două exemplare, dintre care unul se păstrează în arhiva operatorului SD în format fizic și electronic, pe toată durata de funcționare a racordului sau până la emiterea unui nou ATR pentru același racord, iar celălalt se transmite solicitantului la adresa de corespondență indicată în cererea de racordare.

c) Semnarea contractului de racordare între solicitant și operatorul SD și declanșarea procesului concurențial de selecție a operatorilor în vederea realizării lucrărilor de racordare

După întocmirea ATR de către operatorul licențiat, acesta este comunicat solicitantului împreună cu schița conținând soluția tehnică de racordare la SD. De asemenea, OSD comunică solicitantului o ofertă de contract de racordare pentru realizarea lucrărilor necesare racordării la SD, modelul acestuia fiind prevăzut în anexă la *Regulamentului privind racordare la sistemul de distribuție a gazelor naturale*.

După primirea ATR și a celorlalte documente, solicitantul viitor client casnic are obligația de a semna și de a returna contractul de racordare, legislația secundară reglementând în acest sens un termen de 10 zile de la data primirii acestuia. Dacă însă solicitantul nu transmite contractul de racordare semnat în acest termen și nici nu solicită, cu cel puțin 3 zile înainte de expirarea termenului o prelungire, operatorul concesionar clasează cererea de racordare în termen de 30 de zile și notifică solicitantul în legătură cu această măsură, în termen de două zile lucrătoare de la clasare.

Odată primit contractul de racordare semnat de solicitant, potrivit art. 34 alin. (3) din *Regulamentului privind racordare la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, operatorul SD trebuie să organizeze, în termen de 60 de zile, procedura de selecție a operatorilor economici autorizați de către ANRE pentru realizarea lucrărilor de extindere a SD și/sau branșare a consumatorilor, acesta având obligația de a asigura participarea la această procedură a oricărei societăți autorizate în regim concurențial, transparent și nediscriminatoriu.

Procesul concurențial de desemnare a operatorilor autorizați se desfășoară lunar în două tranșe, pe județ/UAT/sector, cu respectarea calendarului stabilit după cum urmează:

³³ Potrivit *Regulamentului de racordare la SD a gazelor naturale*, ATR stă la baza întocmirii documentației tehnice/proiectului tehnic necesară/necesar execuției obiectivului/conductei, a instalației de racordare, respectiv a instalației de utilizare gaze naturale, după caz.

- în prima tranșă se scot la licitație solicitările primite în perioada 1 – 15 a lunii în curs;
- în a doua tranșă se scot la licitație solicitările primite în perioada 16 – 30/31 a lunii în curs.

Dacă însă, după încheierea procesului de selecție, se constată că nu au fost depuse oferte de realizare a lucrărilor de racordare din partea operatorilor autorizați, în termen de 5 zile de la încheierea acestui proces, operatorul SD are obligația să notifice solicitantul în legătură cu necesitatea selectării de către acesta a unui operator.

În această situație, potrivit dispozițiilor *Regulamentului privind racordare la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, lucrările necesare racordării efectuate prin operatorul selectat de către solicitant se realizează în baza unui contract de prestări servicii, întocmit cu respectarea clauzelor minime obligatorii prevăzute în *Ordinul președintelui ANRE nr. 96/2018 privind aprobarea clauzelor obligatorii din contractele pentru prestarea serviciilor în vederea realizării lucrărilor de racordare la sistemul de distribuție/transport al gazelor naturale, cu modificările ulterioare*.

d) Obținerea documentelor/avizelor/certificatelor obligatorii

După încheierea procesului concurențial, respectiv după încheierea și comunicarea contractului semnat cu un operator selectat de solicitant, în termen de 60 de zile de la desemnare, întreprinderea selectată pentru realizarea lucrărilor necesare racordării este obligată să asigure întocmirea și depunerea documentației tehnice complete în vederea obținerii certificatului de urbanism, a avizelor și acordurilor/autorizațiilor emise de organismele abilitate, după caz, pentru obiectivul/conducta necesar/necesară racordării, respectiv pentru instalația de racordare. Dacă însă, pentru întocmirea dosarului, sunt necesare avize care se obțin în baza unor proiecte de specialitate, termenul de 60 de zile se decalază corespunzător până la obținerea acestor avize.

După obținerea documentelor menționate, operatorul desemnat cu realizarea lucrărilor depune documentația completă în vederea obținerii autorizației de construire pentru obiectivul/conducta necesar/necesară racordării, respectiv acordul/autorizația administratorului drumului pentru instalația de racordare, termenul în acest caz fiind de maximum 30 de zile, calculat de la data obținerii documentelor.

Costurile aferente activităților de proiectare, verificare a documentației tehnice/proiectului tehnic, precum și cele de execuție ale obiectivului/conductei necesar/necesare racordării, respectiv a instalației de racordare, sunt suportate de OSD.

În situația în care activitățile prevăzute mai sus sunt finanțate de solicitant, cheltuielile necesare racordării se rambursează de către OSD în tranșe anuale egale, într-un interval de 5 ani de la punerea în funcțiune a instalației de utilizare a gazelor naturale.

Nivelul cheltuielilor ce se rambursează nu poate depăși minimul dintre oferta OSD prevăzută în contractul de racordare și valoarea negociată de solicitant cu OE selectat, precizată de solicitant în contractul de racordare.

e) Execuția obiectivului/conductei necesare racordării, respectiv a instalației de racordare, precum și urmărirea, de către operatorul SD, a lucrărilor privind realizarea obiectivului/conductei necesare racordării, respectiv a instalației de racordare; Punerea în funcțiune a instalației de racordare

OSD are obligația ca, în termen de 90 de zile de la obținerea autorizației de construire, să execute și să pună în funcțiune obiectivul/conducta necesare racordării și instalația de racordare. Obiectivul/conducta astfel realizată, respectiv instalația de racordare, intră în patrimoniul OSD.

Pentru solicitările care vizează redimensionarea instalației de racordare, lucrările se finanțează și se realizează de OSD.

f) Recepția și punerea în funcțiune a obiectivului/conductei necesare racordării, respectiv a instalației de racordare

Clientul are obligația legală de punere în funcțiune a instalației de utilizare în maximum 180 de zile de la punerea în funcțiune a racordului. Mai jos este prezentat un exemplu de schemă de racordare, respectiv branșament de gaze naturale executat din țevă de polietilenă (PE)³⁴:

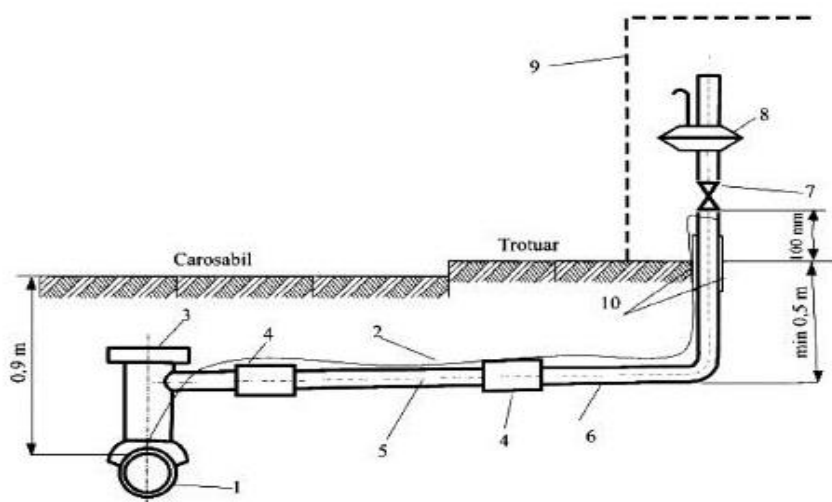

Fig. 14 Branșament gaze naturale executat din țevă din polietilenă (PE)

- 1 - conductă de distribuție gaze naturale din PE
- 2 - fir metalic trasor
- 3 - teu de branșament din PE - tip șa, electrofuzibil, autopercutant
- 4 - mufă electrofuziune din PE
- 5 - branșament gaze naturale din PE
- 6 - capăt de branșament neanodic
- 7 - robinet de branșament
- 8 - regulator de presiune
- 9 - firida postului de reglare - măsurare
- 10 - manșon protector din PE

³⁴ Anexa nr. 3 la Normele tehnice pentru proiectarea, executarea și exploatarea sistemelor de alimentare cu gaze naturale.

VII. Elemente extrase din răspunsurile operatorilor sistemelor de distribuție a gazelor naturale la solicitările de informații ale Consiliului Concurenței

În vederea analizării impactului modificărilor legislative asupra activităților specifice procesului de racordare, au fost înaintate solicitări de informații operatorilor sistemelor de distribuție a gazelor naturale din România. Prezentăm mai jos anumite elemente extrase după prelucrarea răspunsurilor primite de autoritatea de concurență.

1. Numărul locurilor de consum aparținând consumatorilor casnici racordate la SD la finalul anului 2018

SD a gazelor naturale sunt operate în România de 30 de operatori ai acestor SD licențiați ANRE. La finalul anului 2018, circa [...] din locurile de consum aparținând clienților casnici racordați la SD a gazelor naturale din România aparțineau Distrigaz Sud Rețele S.R.L. [...] și Delgaz Grid S.A. [...].

Tabel nr. 2.1

Operator sisteme de distribuție	Nr. locuri de consum	%
Distrigaz Sud Rețele S.R.L.	[...]	[...]
Delgaz Grid S.A.	[...]	[...]
Premier Energy	[...]	[...]
BERG Sistem Gaz	[...]	[...]
Gaz Est	[...]	[...]
Gaz Vest	[...]	[...]
CPL Concordia	[...]	[...]
Megaconstruct	[...]	[...]
Tulcea Gaz	[...]	[...]
Distrigaz Vest	[...]	[...]
Hargaz Harghita	[...]	[...]
Total	[...]	[...]
Restul (19)	[...]	[...]
TOTAL	3.583.784	100

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

2. Numărul total al cererilor de racordare la SD depuse de clienții finali casnici în perioada 2019-2021; numărul cererilor finalizate până la data de 15.07.2021

Tabel nr. 2.2

[...]

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

[...].

3. Dificultăți/bariere identificate de operatorii de distribuție în fiecare dintre etapele procesului de racordare la sistemul de distribuție a gazelor naturale; posibile soluții indicate de operatorii de distribuție

Prin solicitarea de informații transmisă unui număr de 30 de operatori ai sistemelor de distribuție a gazelor naturale, întreprinderile au fost întrebată despre dificultățile și/sau barierele identificate în etapele procesului de racordare a clienților finali casnici la SD pentru care sunt responsabili, conform prevederilor legale și ale licenței de operare emise de ANRE.

În urma analizării răspunsurile transmise, se constată că administratorii SD s-au confruntat/se confruntă cu o multitudine de dificultăți în activitatea acestora, acestea referindu-se la:

- modificările frecvente ale cadrului normativ primar și/sau secundar aplicabil activității de racordare a consumatorilor finali;
- insuficiența termenelor prevăzute de normele tranzitorii pentru intrarea în vigoare a unor acte normative în domeniu și care să permită operatorilor licențiați să modifice/adapteze propriile proceduri operaționale;
- necorelarea prevederilor din diferite acte de reglementare primară și/sau secundară aplicabile activității;
- neaplicarea principiului eficienței economice a investiției în activitatea de racordare a clienților casnici la sistemele de distribuție a gazelor naturale, dificultate dublată și de lipsa unor criterii de prioritate în realizarea lucrărilor necesare extinderii și/sau racordării;
- selecția operatorilor economici autorizați în vederea proiectării și execuției lucrărilor necesare racordării consumatorilor la SD;
- obținerea de autorizații/avize/alte documente necesare realizării lucrărilor de racordare;
- creșterea costurilor necesare realizării lucrărilor de extindere și/sau de racordare, costuri care pot conduce la majorarea tarifelor de distribuție plătite de clienții finali casnici;
- nerespectarea unor obligații legale stabilite în sarcina clienților finali casnici.

a) Modificările frecvente ale cadrului normativ primar și/sau secundar aplicabil activității de racordare

O primă categorie de întreprinderi care au răspuns la solicitarea de informații (cele mai multe răspunsuri transmise) consideră că principala dificultate cu care se confruntă acestea în activitatea din sectorul gazelor naturale se referă la modificările frecvente ale cadrului legal aplicabil (modificări ale normelor primare și/sau secundare), inclusiv a normelor de drept care reglementează activitatea de operare a sistemelor de distribuție a gazelor naturale.

Potrivit argumentelor comunicate de societatea [...], „Principalele dificultăți ce au îngreunat procesul de racordare la sistemul de distribuție au ca principală cauză schimbarea frecventă a legislației primare/secundare, aspect care determină dificultăți majore în ceea ce privește predictibilitatea alocării resurselor necesare în vederea îndeplinirii obligațiilor legale incidente.” Întreprinderea mai adaugă faptul că „Noile modificări legislative au ca efect, între altele, necesitatea adaptării extrem de rapide a numărului de angajați ai operatorului de distribuție, fără a avea o imagine clară asupra stabilității legislative în acest domeniu, din cauza modificărilor succesive.”, iar „ (...) În condițiile unui număr de personal dimensionat pentru cifrele aferente anilor precedenți, bunul mers în preluarea și gestionarea solicitărilor pentru toate departamentele implicate în procesul de racordare a fost influențat în sens negativ. Angajarea și instruirea imediată a unui personal adaptat noului număr de solicitări nu puteau fi anticipate întocmai, întrucât nu se putea cunoaște procentul de creștere a volumului de viitoare cereri.” Totodată, ca o consecință a divergențelor de ordin legislativ, se pot produce perturbări ale bunului mers al activității întreprinderii, aspect care are un impact și în respectarea termenelor în relația cu consumatorii finali în acest domeniu.

Argumente asemănătoare au fost formulate și de societatea [...], operatorul licențiat arătând că „Obligațiile de racordare determinate de schimbările legislative din ultima perioadă au generat o creștere accentuată a volumelor de solicitări de racordare la sistemul de distribuție raportat la perioadele similare din anii 2019 și 2020 generând un impact semnificativ asupra activității [...], inclusiv un impact financiar major, de natură să ducă la reducerea investițiilor din alte arii de activitate precum mentenanța sau reabilitarea rețelelor.” Societatea a mai adăugat că nu doar „lipsa de predictibilitate a cadrului legislativ existent, generată de multiplele modificări legislative în perioade scurte de timp” reprezintă o dificultate resimțită la nivelul pieței, ci și cea referitoare la „interpretarea și aplicarea arbitrară și neunitară a cadrului legislativ și de reglementare la nivelul autorităților locale”.

Și societatea [...] consideră că modificările legislative operate au instituit, în favoarea clienților de gaze naturale, anumite facilități care au generat „o creștere exponențială a solicitărilor, în condițiile în care activitatea tuturor operatorilor era dimensionată și fundamentată prin tarifele reglementate pentru un anumit volum de activitate”.

Ca o consecință a acestei evoluții legislative, a apărut necesitatea „creșterii numărului de personal autorizat, simultan în toată țara, pentru toți operatorii economici implicați în operarea SD și în proiectarea și execuția obiectivelor SD. Numărul acestor persoane este limitat în piață, astfel că în acest moment nu există resursă umană calificată/autorizată disponibilă, pentru a acoperi cererea”. Întreprinderea mai arată că „În cazul majorității modificărilor legislative nu s-a ținut cont de obligațiile și termenele asumate prin licitații publice, cu ocazia încheierii contractelor de concesiune.”

Impactul frecventelor modificări legislative este resimțit și la nivelul unor operatori economici precum [...], întreprinderea indicând ca principală dificultate necesitatea adaptării sistemelor informatice astfel încât să se poată ține toate evidențele și rapoartele necesare desfășurării activității.

Imprevizibilitatea cadrului normativ de reglementare a activității de racordare a

clienților finali de gaze naturale, precum și impactul acestei situații asupra întregii activități desfășurate de operatorii SD, a fost, de asemenea, invocată în cuprinsul răspunsurilor transmise de întreprinderi precum [...], [...], [...], [...] ș.a.

b) Insuficiența termenelor prevăzute de normele tranzitorii pentru intrarea în vigoare a unor acte normative în domeniu și care să permită operatorilor licențiați să modifice/adapteze propriile procedurile operaționale

Modificarea/completarea unor norme de drept poate conduce, printre altele, la necesitatea adaptării comportamentului destinatarilor acestor norme la situația juridică nou creată. Regula este pe deplin aplicabilă și în cazul unor modificări ale normelor de reglementare aplicabile sectorului energetic, operatorii licențiați având obligația de a duce la îndeplinire prevederile cadrului legal astfel modificat.

Ca o consecință a modificărilor frecvente operate cadrului primar și/sau secundar aplicabil activității de racordare, anumiți operatori licențiați au arătat că, în activitatea de operare a SD, aceștia sunt afectați de lipsa/insuficiența unor termene care să le permită modificarea/adaptarea propriilor proceduri operaționale.

Astfel, societățile [...] și [...] au indicat o dificultate asociată cu cea anterior analizată și care se referă la perioada scurtă de timp de la emiterea și până la intrarea în vigoare a unor reglementări ale ANRE.

Potrivit celor prezentate de întreprinderi, „De regulă, regulamentele ANRE intră în vigoare după 30 zile de la publicarea acestora în monitorul oficial.

Un regulament nou trebuie mai întâi studiat de compartimentele juridice ale operatorilor de distribuție în vederea identificării obligațiilor și altor probleme ce pot apărea, apoi împreună cu conducerea trebuie să traseze sarcinile departamentelor tehnice, IT, registraturii, relațiilor cu clienții, etc. – acest pas poate dura și până la 30 zile pentru regulamentele ce implică activități în toate compartimentele societății la unii operatori.

După stabilirea regulilor de aplicare, trebuie alocate resurse financiare, umane și tehnice către toate departamentele implicate, în condițiile în care aceste resurse sunt deja întinse la maxim conform obligațiilor existente ale OSD și limitate conform regulamentului privind tarifele de distribuție. – și acest pas poate dura și până la 30 zile pentru regulamentele ce implică activități în toate compartimentele societății la unii operatori.

După alocarea resurselor există o perioadă de implementare și testare a oricărui proiect de această natură – acest pas poate dura și până la 180 zile pentru regulamentele ce implică activități în toate compartimentele societății la unii operatori.

După finalizarea procedurilor descrise anterior este nevoie de întocmirea manualelor de utilizare și instruire a angajaților plus o nouă testare și corectare a erorilor de implementare (fie de natură tehnică, logistică, juridică, etc) – acest pas poate dura între 90 și 180 zile pentru regulamentele ce implică activități în toate compartimentele societății la unii operatori” .

Un argument asemănător a fost comunicat și de [...], societatea indicând, printre dificultățile în procesul de racordare la SD, și „Modificările frecvente ale legislației

privitoare la racordarea clienților la SD fără a exista o perioadă de tranziție absolut necesară implementării noilor reguli în sistemele informatice și în structura organizatorică a Societății”.

Cu privire la necesitatea instituirii unei perioade de tranziție suficiente în vederea implementării modificărilor cadrului legal aplicabil la nivelul întreprinderilor din domeniu și-au exprimat poziția și operatorii licențiați precum [...] sau [...].

c) Necorelarea prevederilor din diferite acte de reglementare primară și/sau secundară aplicabile sectorului

O altă dificultate semnalată de operatorii SD intervievați vizează necorelarea prevederilor din diferite acte normative aplicabile activității analizate.

Un exemplu în acest sens a fost prezentat de [...], în opinia societății, la nivelul legislației actuale, existând o „*Divergență între Legea nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale, Ordinul ANRE nr. 18/2021 și Legea nr. 99/2016 privind achizițiile sectoriale*”.

Astfel, potrivit celor comunicate, „*Având în vedere intrarea în vigoare a Ordinului nr. 178/2020, existând premisele creșterii semnificative a numărului cererilor de racordare, [...] a procedat în perioada octombrie-noiembrie 2020 – cu respectarea dispozițiilor Legii nr. 99/2016 privind achizițiile sectoriale – la demararea și derularea în SEAP a unei proceduri de achiziție pentru încheierea a 17 acorduri-cadru în vederea proiectării și execuției de lucrări de extinderi, cu valori cumulate de aproximativ 120 mil. lei, cu respectarea principiilor concurențiale, al transparenței, și nediscriminării, de recunoaștere reciprocă și asumarea răspunderii prevăzute de Legea nr. 99/2016.*

Prin dispozițiile Ordinului nr. 18/2021, se impune ca atribuirea lucrărilor să se realizeze într-un regim concurențial special, prin licitații bilunare, fapt ce conduce la imposibilitatea utilizării acordurilor-cadru menționate, respectiv publicate în SEAP, și la necesitatea pregătirii de licitații bilunare.

În cazul acordurilor-cadru pentru lucrări de proiectare și execuție, [...] atribuia lucrările, în baza unor contracte subsecvente, fără a fi nevoie să realizeze o analiză preliminară detaliată (un echivalent al studiului de fezabilitate) cu privire la cantitățile necesare de lucrări ce urmează a fi executate pe norme de deviz, întrucât acestea erau stabilite în etapa de proiectare, de către operatorul economic câștigător, căruia îi erau atribuite lucrări până la o anumită valoare-target.

În schimb, în cazul unor licitații bilunare, pentru o atribuire concurențială a fiecărei lucrări, oricărei societăți autorizate, se impune existența unui nivel de detaliu al lucrărilor, care până în acest moment nu se realiza, aspect ce necesită atât dezvoltarea instrumentelor informatice, cât și angajarea și instruirea de personal suplimentar”.

În aceeași ordine de idei, și societatea [...] a arătat că „*Metodologia de stabilire a tarifelor reglementate pentru serviciile de distribuție în sectorul gazelor naturale (Ordinul nr. 217/2018) care se aprobă de Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei nu este la acest moment corelată cu legislația actuală în ceea ce privește recuperarea costului*

investițiilor pe care suntem obligați să le facem/rambursăm”, adăugând că această situație va genera un pericol al „afectării grave a intereselor patrimoniale ale societății, ce va produce efecte și asupra clienților finali de gaze naturale.”

Argumente privind necesitatea corelării unor prevederi normative aplicabile în domeniul racordării consumatorilor la SD au fost prezentate și de întreprinderile [...], [...] și [...], cei din urmă doi operatori invocând inclusiv imposibilitatea aplicării unor scutiri prevăzute în legislația fiscală.

d) Neaplicarea principiului eficienței economice a investiției în activitatea de racordare a clienților casnici la sistemele de distribuție a gazelor naturale, dificultate dublată și de lipsa unor criterii de prioritate în realizarea lucrărilor necesare extinderii și/sau racordării

Ca o consecință a modificărilor operate prin Legea nr. 155/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 123/2012 și pentru modificarea și completarea altor acte normative³⁵, la nivelul legislației aplicabile a fost introdusă obligația operatorilor sistemelor de distribuție de a finanța lucrările pentru realizarea obiectivelor/conductelor necesare racordării consumatorilor aflați în perimetrul unității administrativ-teritoriale pentru care a fost concesionat serviciul public de distribuție, aceștia neavând dreptul de a refuza racordarea la sistem.

Analizând răspunsurile transmise de operatorii SD intervievați, se constată că, în opinia acestora, eliminarea principiului eficienței economice în realizarea lucrărilor necesare extinderii și/sau racordării consumatorilor casnici reprezintă o dificultate cu care se confruntă în activitatea de operare.

Astfel, potrivit opiniei comunicate de întreprinderea [...], prin modificările succesive a legislației în domeniu, s-a nesocotit principiul eficienței economice a investițiilor, acesta reprezentând „*elementul esențial*” în decizia unui operator economic de a realiza anumite investiții. Mai mult, întreprinderea consideră necesar să fie introduse anumite criterii de eficiență a investițiilor, folosind argumentul că „*unele investiții sunt complet nefezabile (ex: extindere rețea de 1,2 km pentru 2 consumatori casnici) care în prima fază sunt suportate de către OSD, costurile urmând a fi recuperate de la ceilalți consumatori din concesiunile OSD prin tariful de distribuție, ceea ce duce la o împovărare a clienților actuali prin prețul final al gazelor*”.

Impactul modificărilor legislative care au vizat principiul eficienței economice este evidențiat și de societatea [...], întreprinderea arătând că „*Ordinul ANRE nr. 178/2020 și, mai departe, Ordinul ANRE nr. 18/2021 permit realizarea pe cheltuiala operatorului sistemului de distribuție (apoi cu amortizare prin tarifele de distribuție, conform reglementărilor ANRE), a unor lucrări ineficiente din punct de vedere tehnic și economic, având în vedere faptul că nu există nicio limită impusă cu privire la lungimea extinderii solicitată chiar și de către un singur client, după cum nu există nici garanții că acesta va avea*

³⁵ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 665 din 27 iulie 2020.

un consum.”

Despre importanța principiului eficienței economice în activitatea de operare a sistemelor de distribuție a gazelor naturale și-a exprimat poziția și societatea [...], însă critica principală vizează mai degrabă modul în care sunt reglementate obligațiile privind înregistrarea cererilor de racordare a consumatorilor finali casnici, în temeiul Ordinului președintelui ANRE nr. 18/2021. Astfel, în opinia operatorului licențiat, *„Un alt neajuns al Regulamentului de racordare este excluderea aplicării în soluționarea cererilor de racordare a criteriilor de eficiență economică prevăzute în Legea energiei electrice și a gazelor naturale nr.123/2012. Potrivit Regulamentului, racordarea la SD se face în ordinea primirii înregistrării și prelucrării cererilor de racordare la SD pe parcursul anului calendaristic, fără a se ține cont de criteriile de eficiență economică, deși, potrivit legislației în domeniu, operatorii sistemelor de distribuție au obligația de a dezvolta sistemul într-o manieră prudentă, pe baza acestor criterii.”*

O opinie asemănătoare a comunicat și [...], societatea arătând că, pentru eliminarea unor disfuncționalități în această activitate, este necesară *„reintroducerea, în legislația aplicabilă racordării la sistemul de distribuție a gazelor naturale, a conceptului de eficiență economică a investiției”*. Totodată, operatorul consideră ca fiind utilă și *„introducerea conceptului de realizare și prioritizare a lucrărilor de extindere a sistemului de distribuție a gazelor naturale prin intermediul cărora s-ar asigura racordarea unui număr mai mare de consumatori”,* concept care ar *„crea premisele asigurării unui potențial crescut de viitoare locuri de consum, precum și un debit instalat de o valoare ridicată. În acest moment, resursele financiare ale distribuitorilor de gaze naturale sunt investite cu respectarea principiului “primul venit – primul servit” prevăzut în art.14 alin. 1 din Regulamentul privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale, aprobat prin Ordinul ANRE nr. 18/2021, iar aplicarea acestui principiu poate rezulta de multe ori în investirea unui buget considerabil pentru realizarea unor extinderi de sistem ineficiente din punct de vedere economic, uneori în lungimi de peste 2 km, pentru alimentarea unui singur consumator casnic situat în zonele limitrofe ale unei localități.”*

În continuare, ca o expresie a eficienței economice, operatorul propune introducerea unor *„criterii de prioritizare a investițiilor”,* acestea fiind de natură a crea *„o serie de beneficii globale pentru dezvoltarea pieței gazelor naturale, precum și la racordarea unui număr mai mare de solicitanți într-un termen mai scurt cu un grad mai ridicat de eficiență economică.”*

Cu privire la lipsa unor criterii clare de eficiență și/sau prioritate în finanțarea și/sau realizarea obiectivelor necesare racordării consumatorii finali de gaze naturale și-au exprimat opiniile și societățile [...], [...] sau [...].

e) Selecția operatorilor economici autorizați în vederea proiectării și execuției lucrărilor necesare racordării consumatorilor la SD

Anumite dificultăți cu care se confruntă operatorii în activitatea de administrare a SD și evidențiate de aceștia în cuprinsul răspunsurilor transmise vizează dificultățile în

selecția societăților autorizate să realizeze proiectarea și execuția lucrărilor necesare racordării la SD.

Având în vedere prevederile art. 151 alin. (1¹) din Legea nr. 123/2012³⁶, autoritatea de reglementare a impus în sarcina operatorilor SD obligația de a desemna în regim concurențial orice societate autorizată pentru proiectarea și execuția lucrărilor necesare extinderii și/sau racordării, fiind stabilită în acest sens o procedură bilunară de desemnare.

Astfel, potrivit răspunsului transmis de [...], principala problemă cu care se confruntă întreprinderea este reprezentată de „desemnarea unui operator economic (OE) care să realizeze proiectarea și execuția lucrărilor privind racordarea la SD”. În acest sens, operatorul a arătat că, în desfășurarea procedurilor concurențiale de desemnare, au existat situații în care, fiind respectate toate prevederile legislației secundare, nu a fost depusă nicio ofertă de participare, iar ca urmare a finalizării acestor proceduri, societatea nu a putut identifica și desemna operatorul autorizat pentru proiectarea și execuția lucrărilor necesare racordării la SD.

În continuare, având în vedere reglementările aprobate de ANRE care interzic operatorilor SD de a realiza lucrările necesare racordării consumatorilor finali la SD în regie proprie (cu propriul personal angajat), întreprinderea opinează că „există o lacună legislativă care blochează efectiv procesul de racordare, respectiv în Regulament nu este reglementată soluția pentru situația în care OSD nu poate desemna OE în urma procedurilor concurențiale, iar solicitantul nu-și poate selecta un OE. În aceste condiții, contractul de racordare nu poate fi îndeplinit, iar Regulamentul nu prevede ce se întâmplă cu acest contract în situația expusă.”

Dificultăți în selecția societăților autorizate și realizarea lucrărilor de racordare au fost semnalate și de întreprinderea [...], operatorul SD arătând că „după parcurgerea etapelor prevăzute la Art.34, alin. (1)-(4), ne confruntăm cu situații în care o parte dintre solicitanți refuză să selecteze un OE autorizat de ANRE”. Potrivit argumentelor transmise, „în cazul unei extinderi de conductă aferentă unei străzi pentru care primim cereri de la mai mulți solicitanți, ne confruntăm cu situații în care o parte dintre solicitanți optează să realizeze lucrările cu OE autorizați de ANRE (diferiți), iar altă parte dintre solicitanți optează să realizeze lucrările cu societatea noastră (prin intermediul OE autorizați de ANRE). Astfel, o extindere de conductă, parte unui singur proiect, nu se poate realiza de un singur OE autorizat de ANRE deoarece opțiunile solicitanților au fost multiple, efectele regăsindu-se inclusiv în costurile finale (pe care OSD le va suporta).”

Și societatea [...], prin răspunsul transmis, a enumerat o serie de dificultăți identificate în activitatea de racordare a clienților finali de gaze naturale, printre care și cele referitoare la contractarea lucrărilor de racordare la SD cu operatori economici

³⁶ Potrivit art. 151 alin. (1¹) din Legea nr. 123/2012, „Pentru realizarea lucrărilor de extindere a sistemelor de distribuție gaze naturale și/sau branșare a consumatorilor, operatorii de distribuție gaze naturale licențiați trebuie să asigure participarea oricărei societăți autorizate în regim concurențial, transparent și nediscriminatoriu.”

autorizați, fără însă a argumenta poziția comunicată autorității de concurență.

f) Obținerea de autorizații/avize/alte documente necesare realizării lucrărilor de racordare

Și în cadrul etapei de obținere a documentelor necesare execuției conductelor și/sau a instalațiilor de racordare au fost semnalate dificultăți de către unii operatori economici titulari ai licenței de distribuție.

Potrivit răspunsului comunicat de [...], „complexitatea documentelor necesare analizării solicitărilor de racordare și obținerii avizelor și autorizațiilor (de exemplu impunerea legislației prevăzute de legislația conexă sectorului gazelor naturale: ridicări topografice, planuri cadastrale cu viza OCPI, obținerea de acte de proprietate pentru imobil sau similare în cazul în care nu există) este una ridicată, aspect care generează în mod inerent o serie de întârzieri în procesarea cererilor de racordare și implicit conduce la o creștere a perioadei de analiză determinată în principal de volumul cererilor și de complexitatea documentației aferente.”

În dezvoltare poziției sale, operatorul licențiat arată că „în anumite localități din perimetrul unde [...] deține licența de distribuție gaze naturale, autoritățile locale nu respectă prevederile Legii nr. 7/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 10/1995 privind calitatea în construcții și pentru modificarea și completarea Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, solicitând, pentru autorizarea lucrărilor de execuție a unui racord de gaze naturale, eliberarea în prealabil a unui Certificat de Urbanism și a avizelor menționate în acesta, deși respectivele documente nu ar fi necesare conform legislației aplicabile.”

Și societatea [...] întâmpină dificultăți în obținerea actelor necesare demarării unor lucrări de racordare. În acest sens, operatorul atenționează că „Administrațiile locale respectiv județene eliberează cu întârziere acordurile, certificatele de urbanism, autorizațiile de construire care sunt necesare pentru începerea lucrărilor de racordare și/sau extindere de rețea în vederea racordării. De asemenea se solicită uneori prezentarea de studii, expertize, avize pe care le considerăm inutile având în vedere specificul localității sau a imobilului la care se face racordarea, fapt ce duce la întârzieri și costuri suplimentare.”

Dificultăți în obținerea unor acte necesare realizării lucrărilor de extindere și/sau de racordare la SD, altele decât autorizațiile sau avizele, au fost semnalate de societatea [...], întreprinderea arătând că se confruntă deseori cu lipsa/imposibilitatea obținerii titlurilor doveditoare ale dreptului de proprietate sau de folosință asupra terenurilor și/sau construcțiilor unde sunt/vor fi amplasate obiectivele/sistemele pentru care se solicită racordarea. Ca și consecință, aceste situații pot duce la eliberarea cu mari întârzieri a avizelor tehnice de racordare sau chiar la clasarea unor cereri de racordare formulate de persoanele interesate (din cauza lipsei acestor documente).

g) Creșterea costurilor necesare realizării lucrărilor de extindere și/sau de racordare, costuri care pot conduce la majorarea tarifelor de distribuție plătite de clienții finali casnici

O altă dificultate semnalată vizează creșterea costurilor pe care trebuie să le suporte operatorii SD cu finanțarea și realizarea lucrărilor de extindere și/sau de racordare, unele întreprinderi indicând și anumite cauze care, în opinia acestora, au generat creșterea costurilor.

Potrivit răspunsului transmis de societatea [...], întreprinderea este în dificultate de a suporta costurile de racordare ale consumatorilor casnici și noncasnici care solicită realizarea lucrărilor de racordare la SD administrat. În dezvoltare, aceasta arată că, din cauza modificării legislației în domeniu care obligă operatorul să asigure finanțarea și realizarea lucrărilor de racordare la SD de gaze naturale, cererile de racordare înregistrate la nivelul departamentului competent sunt formulate de solicitanți „nu pentru a-și asigura alimentarea cu gaze a imobilului, ci pentru a exploata prevederea legală”.

Argumente asemănătoare privind evoluția costurilor au fost prezentate și de întreprinderea [...], aceasta arătând că modificările normative au condus la creșterea numărului de solicitări datorită gratuității, fără a se ține seama de intenția de consum a clientului final. În plus, operatorul licențiat consideră că modul în care este organizată activitatea mărește „cheltuielile cu racordările nejustificat din punct de vedere al eficienței, transferând costurile pe clienții deja existenți care au plătit racordurile și nu au contribuit la mărirea nejustificată a tarifului de distribuție”. Totodată, societatea semnalează că, datorită cadrului normativ actual, este în situația de a finanța lucrări de extindere și pe terenuri agricole aflate la periferia unor localități din zona proprie de distribuție, cererile de racordare în astfel de situații fiind motivate de dorința solicitantului de a construi în viitor o locuință pe acel teren.

Și societatea [...] a arătat că, odată cu intrarea în vigoare a Ordinului președintelui ANRE nr. 178/2020 pentru aprobarea *Regulamentului privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, aceasta a fost nevoită să suporte costurile cu racordarea solicitanților pe care nu le-a avut incluse în programul de investiții. Ca o consecință a modificării normelor aplicabile activității de racordare, „bugetul societății disponibil pentru anul 2021, buget format atât din surse proprii cât și din credite bancare, s-a ”epuizat” foarte repede”, iar „toate cererile de racordare depuse după epuizarea bugetului alocat anului 2021 au fost programate a se realiza în anul 2022.”

Cu privire la evoluția costurilor asociate activității de racordare a formulat o serie de argumente și societatea [...], acestea vizând însă impredictibilitatea acestor costuri, precum și dificultatea în realizarea de prognoze pentru viitor.

Astfel, în opinia operatorului licențiat, „o altă dificultate întâmpinată constă în imposibilitatea realizării unor prognoze cu privire la bugetul necesar alocat soluționării cererilor de racordare, având în vedere că aceste prognoze depind de variabile precum: numărul solicitărilor de racordare, opțiunea clientului de a finanța sau nu lucrarea, lungimea medie/cumulată a extinderilor solicitate etc. Luând în considerare împrejurarea că solicitantul are posibilitatea de opțiune în privința modului de finanțare (nefiind ținut să avanseze o sumă, cu excepția tarifului de analiză a cererii în cazul consumatorilor non-casnici), acesta nu este

limitat de rațiuni de ordin financiar și poate, pe cale de consecință, să solicite racordare la orice distanță față de rețea, în limita a 2500 de metri (în cazul consumatorilor non-casnici). Aspectele semnalate, care țin de ultima dintre variabilele enumerate, sunt așadar de natură a influența în mod considerabil bugetul necesar alocat soluționării cererilor de racordare, în lipsa unui istoric la care societatea noastră să se poată raporta în aceste condiții noi.

Această incertitudine privind volumul de cereri și fluctuațiile acestora influențează capacitatea companiei de a realiza planuri pe termen lung privind alte categorii de lucrări de importanță covârșitoare și prioritare, precum cele de siguranță a rețelei, deoarece bugetul aferent racordărilor este în prezent imprezicibil și este alocabil din aceleași resurse financiare ale companiei. În aceste condiții, compania este lipsită de posibilitatea de a avea o direcție clară și stabilă în elaborarea și implementarea planurilor globale de investiții.”

În continuare, se constată că evoluția costurilor cu racordarea clienților finali la SD și consecințele acestei evoluții asupra tarifelor reglementate de distribuție reprezintă o preocupare și pentru societatea [...] În opinia întreprinderii, investițiile necesare racordării clienților casnici și a celor noncasnici, făcute de operatorii licențiați care au în administrare SD a gazelor naturale, vor fi recunoscute de către autoritatea de reglementare și vor fi incluse gradual în tarifele de distribuție, ducând inevitabil la majorarea acestora, iar această majorare va fi suportată de toți clienții finali, inclusiv de cei care și-au finanțat integral din surse proprii racordarea la SD, în perioada de aplicare a Ordinului președintelui ANRE nr. 32/2017.

Și-au comunicat opiniile referitoare la această situație și operatori precum [...], [...]sau [...]

De asemenea, [...] menționează că impunerea de restricții specifice cu privire la refacerea carosabilului numai de către anumite societăți ce asigură garanția tramei stradale sau care dețin certificate de atestare tehnică emise de Asociația profesională de drumuri și poduri, ceea ce conduce la necesitatea de a încheia contracte de prestări servicii punctuale pentru lucrările derulate, astfel de restricții fiind de natură ca în anumite cazuri să creeze niște avantaje concurențiale nejustificate pentru anumite societăți în detrimentul altor agenți economici cu un nivel de calificare comparabil (în București și în unele UAT-uri din județul Ilfov).

În același registru, [...] a comunicat că operatorii economici autorizați ANRE își aleg lucrările pe care le pot executa în funcție de anumite criterii care țin de resursele lor financiare și umane, astfel că lucrările ce implică extinderi de conducte de gaze naturale și/sau lucrările de complexitate mare (lucrări în carosabil) sunt în dezavantaj față de lucrările care presupun doar realizarea bransamentului și sunt astfel refuzate de către OE.

h) Nerespectarea unor obligații legale stabilite în sarcina clienților finali casnici

Pe lângă cele stabilite în sarcina operatorilor SD, normele de reglementare aplicabile activității de racordare impun și în sarcina clienților finali anumite obligații speciale. Astfel, anumiți operatori economici semnalează dificultăți în activitatea proprie datorate faptului că solicitanții de racordare la SD pe care aceștia le administrează nu își îndeplinesc întotdeauna aceste obligații.

În acest sens, așa cum rezultă din răspunsul comunicat de [...], principala problemă cu care se confruntă societatea este reprezentată de nerespectarea, de către clienții finali, a unor obligații prevăzute de *Regulamentul de racordare la SD a gazelor naturale*, și anume de „a pune în funcțiune instalația de gaze naturale în maximum 180 de zile de la punerea în funcțiune a instalației de racordare.”³⁷ Societatea mai adaugă că, datorită acestei omisiuni, „nu are nicio pârghie de constrângere a clientului final de a aplica această prevedere, nici de recuperare a investiției, ceea ce poate duce la încetinirea realizării planului de investiții”.

Argumentul referitor la nerespectarea termenului de 180 de zile impus în sarcina solicitantului este prezentat și de întreprinderea [...], aceasta adăugând că „multe cereri de racordare s-au depus anterior sau se depun în prezent doar din dorința de a avea ”țeava” la limita de proprietate, fără nici o intenție de a-și face instalația de utilizare sau de a consuma gaze naturale”. Mai mult decât atât, în opinia societății, o astfel de situație generează o încărcare inutilă a întregii activități cu cereri de racordare, fapt de natură să conducă la întâzieri în emiterea avizelor tehnice de racordare și, în subsidiar, la riscul obligării operatorului SD la plata de compensații în favoarea unor astfel de solicitanți în temeiul Standardului de performanță pentru serviciul de distribuție și de sistem al gazelor naturale³⁸.

Nerespectarea unor obligații stabilite în sarcina solicitanților viitori clienți casnici³⁹ a fost indicată și de societatea [...], aceasta arătând că, în practică, consumatorii nu înțeleg să aducă, în termenul legal de 10 zile, documentele solicitate de operator, iar dacă cererile lor de racordare sunt clasate ca urmare a neîndeplinirii obligațiilor, se pot isca și certuri cu acești solicitanți.

i) Alte dificultăți semnalate de operatorii SD a gazelor naturale

Pe lângă cele prezentate anterior, analiza răspunsurilor transmise a reliefat și alte dificultăți care pot apărea în diferite etape ale procesului de racordare a consumatorilor finali la SD. Este de menționat că aceste dificultăți au fost semnalate de un număr mic de operatori economici

Dificultățile semnalate se referă la:

³⁷ Potrivit art. 11 alin. (5) din *Regulamentul de racordare la SD a gazelor naturale*, suplimentar răspunsului la cererea de racordare, operatorul SD este obligat să informeze solicitanții asupra faptului că aceștia au obligația de a pune în funcțiune instalația de utilizare a gazelor naturale într-un interval de maximum 180 de zile de la punerea în funcțiune a instalației de racordare solicitată.

³⁸ Aprobat prin Ordinului președintelui ANRE nr. 162/2015 privind aprobarea Standardului de performanță pentru serviciul de distribuție și de sistem al gazelor naturale.

³⁹ Potrivit art. 32 alin. (1) și (2) din *Regulamentul de racordare la SD a gazelor naturale*, în cazul semnării contractului de racordare primit, solicitanții au obligația de a-l returna operatorului SD în termen de 10 zile de la data primirii. Atunci când solicitantul omite restituirea contractului semnat în termenul indicat și nici nu solicită, cu cel puțin 3 zile înainte de expirare, un termen de prelungire, operatorul SD clasează cererea de racordare în termen de 30 de zile și notifică solicitantul în legătură cu aceasta în termen de două zile lucrătoare de la clasare.

- creșterea numărului de cereri de racordare la SD a gazelor naturale într-o perioadă scurtă de timp;
- asigurarea finanțării și realizării lucrărilor de proiectare și execuție a instalației de extindere și branșare a clientului final noncasnic a cărei lungime este până la 2.500 metri, datorită lipsei unei justificări a acestei măsuri la nivelul legislației din domeniu;
- recuperarea unor costuri generate de schimbarea opțiunii de finanțare a lucrărilor, respectiv finanțare inițială de către operatorul SD, iar, ulterior, după semnarea contractului de racordare, finanțare de către solicitant cu rambursare în termen de 5 ani;
- lipsa, în cuprinsul normelor de reglementare, a unor valori de referință și/sau criterii de cost pentru elementele de calcul care intră în componența ofertei de preț pentru proiectarea și execuția lucrărilor necesare racordării;
- imposibilitatea clasificării unor întreprinderi în categoria dezvoltatorilor ai ansamblurilor rezidențiale din cauza deficienței definiției prevăzute în *Regulamentul de racordare la SD a gazelor naturale*.

Totodată, potrivit răspunsurilor transmise de doi operatori licențiați, aceste întreprinderi nu au întâmpinat dificultăți în procesul de racordare la SD a gazelor naturale pe care le administrează în temeiul licenței emise de ANRE.

4. Organizarea unui sistem de informare a solicitanților cu privire la procesul de racordare la SD, astfel cum aceasta este prevăzută la art. 35 din Regulamentul de racordare

Potrivit prevederilor art. 35 alin. (2) din *Regulamentul de racordare*, "OSD are obligația să organizeze un sistem de informare a solicitanților cu privire la procesul de racordare la SD prin publicare pe pagina proprie de internet și prin afișarea la sediile sale administrative a următoarelor informații: a) datele de contact și programul de lucru cu publicul; b) programul de lucru cu publicul pentru biroul specializat de informare și relații cu publicul, prevăzut cu registratură; c) prezentul regulament privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale și ordinul președintelui ANRE de aprobare a acestuia, integral pe pagina proprie de internet și extrase la sediile administrative, inclusiv: (i) cererea de racordare la SD - model; (ii) lista cu documentele care trebuie anexate cererii de racordare la SD; (iii) alte informații privind procesul de racordare la SD; d) informațiile ce trebuie să fie prevăzute în contractul de racordare la SD privind obligațiile părților, termenele asumate etc."

OSD au publicat procedura de racordare (sau extrase cuprinzând elementele de interes specificate în *Regulamentul de racordare*, de exemplu, când, cum și cui să se adreseze utilizatorii pentru obținerea ATR-ului, lista centrelor de relații cu clienții etc) pe paginile proprii de internet în intervalul 18.03.2021-19.04.2021, fiind îndeplinită astfel obligația legală prevăzută de *Regulamentul de racordare*, respectiv elaborarea procedurii în termen de 30 de zile de la data publicării Ordinului ANRE nr. 18/2021 în Monitorul Oficial al României.

În contextul epidemiologic actual, interacțiunea directă cu clienții se desfășoară online. Această informație este afișată atât la sediile centrelor de relații cu clienții, cât și pe paginile proprii de internet ale OSD.

Pe paginile proprii de internet ale OSD sunt disponibile și informații cu privire la: formularele necesare procesului de racordare, tarifele de racordare, trimeri către pagina de internet a ANRE pentru lista operatorilor economici autorizați ANRE, în vederea executării lucrărilor de racordare.

5. *Îndeplinirea obligațiilor de înregistrare a cererilor de racordare și de informare a clienților finali casnici cu privire la racordările înregistrate și finalizate, astfel cum acestea sunt prevăzute la art. 37 din Regulamentul de racordare*

OSD are obligația să întocmească, să publice pe pagina proprie de internet și să mențină un registru electronic de evidență a cererilor de racordare, precum și a modului în care acestea au fost soluționate.

De asemenea, OSD are obligația să actualizeze acest registru, pe pagina proprie de internet, cel târziu până în a doua zi de la data depunerii cererii de racordare la SD; publicarea datelor cu caracter confidențial și personal se realizează cu respectarea prevederilor legale în vigoare, cu luarea în considerare a opțiunilor prevăzute în cererea de racordare la SD.

OSD are obligația să păstreze informațiile din registru pe pagina proprie de internet, pentru o perioadă de minimum 2 ani calendaristici sau, în format electronic, pentru tot restul duratei de existență a OSD.

Mai mult, OSD are obligația să întocmească și să mențină anual un registru electronic de evidență a lucrărilor puse în funcțiune.

Registrul se păstrează de OSD în format electronic pe toată durata de existență a OSD.

Operatorii de distribuție a gazelor naturale dețin sisteme informatice de procesare a cererilor de racordare înregistrate de clienții finali. Indiferent de canalul de intrare a cererilor de racordare, acestea sunt preluate de departamentele cu atribuții specifice în acest sens iar ulterior, se efectuează procesarea efectivă în sistem.

Toți operatorii au canale de comunicare care permit înregistrarea cererilor de racordare fizic, prin intermediul site-ului, e-mail sau prin poștă/fax.

6. *Modul de aplicare a prevederilor Procedurii privind investițiile. Sumele ce au fost aprobate în anul 2021 și volumul racordărilor la sistemul de distribuție pentru care aceste sume au fost fundamentate*

Procedura privind Investițiile a fost modificată prin Ordinul președintelui ANRE nr. 20/2021 pentru modificarea Procedurii privind fundamentarea și criteriile de aprobare a planurilor de investiții ale operatorilor de transport și de sistem, de distribuție și de înmagazinare a gazelor naturale, precum și ai terminalelor GNL, aprobată prin Ordinul președintelui ANRE nr. 38/2019. Astfel, s-a decis ca lucrările de extindere și racordare a utilizatorilor, conform obligațiilor instituite prin Legea 123/2012 a energiei

electrice și a gazelor naturale, să se realizeze suplimentar față de planul anual de investiții.

În planul de investiții aferent unei perioade de reglementare, precum și în planurile anuale de investiții se includ lucrări care asigură siguranța în exploatare a sistemului, cu respectarea prevederilor legale în vigoare, îmbunătățesc performanța serviciului și eficiența energetică a sistemului, dar și lucrări care asigură capacitatea de racordare la sistem a utilizatorilor conform solicitărilor acestora, lucrări care sunt necesare pentru desfășurarea activității sau pentru îndeplinirea altor obligații legale.

ANRE aprobă în condițiile legii planurile de investiții pe 5 ani, care corespund unei perioade de reglementare, precum și planurile de investiții anuale.

[...].

Ulterior, o nouă solicitare de informații a fost înaintată principalilor operatori naționali ai sistemelor de distribuție a gazelor naturale (cele 7 societăți au în portofoliu circa 98% din locurile de consum aparținând clienților casnici), datele agregate transmise de aceștia fiind prezentate în tabelele 2.3-2.7.

Evoluția indicatorilor în procesul de racordare la sisteme de distribuție a gazelor naturale – semestrul I 2021 vs semestrul I 2020:

- Numărul locurilor de consum la nivel național a crescut cu 3,6%;
- Numărul cererilor de racordare a clienților casnici a crescut, în medie, cu circa 170%;
- Numărul cererilor de racordare finalizate a scăzut cu 8,3%;
- Durata medie de soluționare a acestor cereri a avut mici variații de la un semestru la altul, respectiv a scăzut cu 2 zile, de la 200 la 198 de zile;
- Numărul cererilor de racordare aflate în analiza operatorilor a crescut cu 31,3%.

Tabel nr. 2.3 – Locuri de consum aparținând clienților casnici racordați la sisteme de distribuție a gazelor naturale

Număr de locuri de consum aparținând consumatorilor finali casnici	30.iun.19	31.dec.19	30.iun.20	31.dec.20	30.iun.21	30.sept.21	sem II 2019/sem I 2019	sem I 2020/sem II 2019	sem II 2020/sem I 2020	sem I 2021/sem II 2020	sem I 2021/sem I 2020 %
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Total clienți	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	3,92

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Tabel nr. 2.4 – Cereri de racordare cu documentație completă aflate în analiză

Număr de cereri de racordare aflate în analiză (stoc la sf perioadei)	30 Iunie 2019	31 Dec. 2019	30 Iunie 2020	31 Dec. 2020	30 Iunie 2021	30 Sep. 2021	sem II 2019/sem I 2019	sem I 2020/sem II 2019	sem II 2020/sem I 2020	sem I 2021/sem II 2020	sem I 2021/sem I 2020 %
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Total	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	21,33

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Tabel nr. 2.5 – Cereri de racordare înregistrate

Număr de cereri de racordare înregistrate în perioada de analiză	30 Iunie 2019	31 Dec. 2019	30 Iunie 2020	31 Dec. 2020	30 Iunie 2021	sem II 2019/sem I 2019	sem I 2020/sem II 2019	sem II 2020/sem I 2020	sem I 2021/sem II 2020	sem I 2021/sem I 2020 %
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Total	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	169,20

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Tabel nr. 2.6 – Cereri de racordare soluționate

Număr de cereri de racordare soluționate în perioada de analiză	30 Iunie 2019	31 Dec. 2019	30 Iunie 2020	31 Dec. 2020	30 Iunie 2021	sem II 2019/sem I 2019	sem I 2020/sem II 2019	sem II 2020/sem I 2020	sem I 2021/sem II 2020	sem I 2021/sem I 2020
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Total	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	-8,33

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Tabel nr. 2.7 – Durata medie de soluționare a cererilor de racordare

Durata medie de soluționare (zile)	30 Iunie 2019	31 Dec. 2019	30 Iunie 2020	31 Dec. 2020	30 Iunie 2021	sem II 2019/sem I 2019	sem I 2020/sem II 2019	sem II 2020/sem I 2020	sem I 2021/sem II 2020	sem I 2021/sem I 2020 %
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Media pe țară	207	198	200	177	198	-10	2	-23	21	-2

Sursa: prelucrare internă a răspunsurilor primite de Consiliul Concurenței

Secțiunea 3. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

I. Concluzii energie electrică

Cadrul normativ aplicabil sectorului energiei electrice din România, cu precădere în ceea ce privește activitatea de racordare a utilizatorilor la rețelele electrice de interes public, a suferit modificări importante

Racordarea unui loc de consum la o *rețea electrică de interes public* presupune un ansamblu de activități derulate în scopul realizării unei instalații electrice care face legătura între instalațiile aparținând unui operator de rețea (de transport sau de distribuție) și instalațiile aflate în proprietatea respectivului utilizator. Astfel, racordarea la rețeaua electrică face parte din ansamblul activităților conexe distribuției/transportului de energie electrică.

Categoriile de lucrări executate pentru racordarea utilizatorilor la rețeaua electrică sunt, potrivit reglementărilor, următoarele:

- extinderea rețelei electrice de distribuție –dezvoltarea rețelei electrice de distribuție de interes public deținute de operatorul de distribuție concesionar;
- lucrări de întărire a rețelei electrice în amonte de punctul de racordare, pentru crearea condițiilor tehnice necesare racordării;
- lucrări pentru realizarea instalației de racordare, respectiv a instalațiilor cuprinse între punctul de racordare și punctul de delimitare;
- lucrări pentru realizarea instalațiilor din aval de punctul de delimitare (instalații de utilizare).

Principalii operatori economici implicați în activitatea de racordare la rețea sunt, pe de o parte, operatorii de distribuție și/sau operatorul de transport și sistem, iar, pe de altă parte, operatorii economici autorizați, respectiv proiectanți, executanți (constructori) și verificatori de proiecte și instalații electrice.

La nivelul României există opt zone de monopol natural pentru care ministerul de resort a încredințat contracte de concesiune a serviciului de distribuție a energiei electrice (Transilvania Nord, Transilvania Sud, Moldova, Muntenia Nord, Muntenia Sud, Dobrogea, Oltenia și Banat) și un singur operator de transport și sistem, CNTEE Transelectrica SA.

Prin racordare la rețeaua electrică se înțelege acțiunea desfășurată de un operator de rețea - operator de transport, operator de distribuție sau orice persoană care deține o rețea electrică de distribuție - în scopul realizării unui racord/unei instalații de racordare la un loc de producere sau de consum nou sau modificarea/înlocuirea unui racord la un loc de producere sau de consum existent.

O instalație de racordare la rețeaua de energie electrică este o instalație electrică realizată între *punctul de racordare*⁴⁰ la rețeaua electrică de interes public (rețea de transport sau rețea de distribuție) și *punctul de delimitare*⁴¹ dintre instalațiile operatorului de rețea și instalațiile utilizatorului (denumite *instalații de utilizare*).

Lucrările de întărire necesare pentru racordarea unui loc de consum se realizează de către operatorul de distribuție, pe cheltuiala acestuia, în conformitate cu prevederile legale în vigoare. Această categorie de lucrări se include și se evidențiază distinct în planul de investiții al operatorului de distribuție.

Principalele acte normative care reglementează domeniul racordării la rețelele electrice sunt *Legea nr. 123/2012* și *Regulamentul privind racordarea utilizatorilor la rețelele electrice de interes public*, aprobat prin *Ordinul președintelui ANRE nr. 59/2013*, cu modificările și completările ulterioare.

În perioada 01.01.2019-19.12.2020, legislația aplicabilă era *Ordinul ANRE nr. 59/2013* pentru aprobarea *Regulamentului privind racordarea utilizatorilor la rețelele electrice de interes public*, cu modificările și completările ulterioare, care prevedea că lucrările de racordare se executau de către OSD, solicitantului revenindu-i să achite tariful de racordare, prin tarif de racordare înțelegându-se tariful reglementat care reprezintă cheltuiala efectuată de un operator de rețea pentru realizarea lucrărilor de racordare a unui loc de consum și/sau de producere al unui utilizator la rețeaua electrică, excluzând costurile aferente contorului de energie electrică.

Așa cum s-a arătat mai sus, ca o consecință a modificărilor legislative⁴² ale *Legii nr. 123/2012*, operate în special în a doua jumătate a anului 2020 și care au vizat cu precădere activitatea de racordare la rețelele de distribuție a energiei electrice⁴³, operatorul de distribuție are obligația de a racorda toți solicitanții clienți finali, în

⁴⁰ Punctul de racordare la rețeaua electrică reprezintă un punct fizic din rețeaua electrică la care se racordează un utilizator.

⁴¹ Punctul de delimitare reprezintă locul în care instalațiile utilizatorului se delimitează ca proprietate de instalațiile operatorului de rețea.

⁴² *Legea nr. 155/2020* pentru modificarea și completarea *Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012* și privind modificarea și completarea altor acte normative; *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 106/2020* pentru modificarea și completarea *Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012*, precum și pentru modificarea unor acte normative, aprobată cu modificări și completări prin *Legea nr. 290/2020*.

⁴³ În acest sens menționăm:

- *Art. 51 alin. (3²): Operatorul de distribuție are obligația să asigure finanțarea și realizarea lucrărilor de proiectare și execuție a instalației de racordare a clientului final noncasnic, a cărei lungime va fi de până la 2.500 metri aflată pe teritoriul unității administrativ-teritoriale pentru care are concesiunea serviciul public de distribuție, a cărei contravaloare va fi recunoscută în tarif de către ANRE. Termenul de realizare a racordării este de maximum 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire.*
- *Art. 51 alin. (3⁵): În cazul clienților casnici, operatorul de distribuție are obligația racordării lor în termen de maximum 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire. [...]. Recuperarea costurilor de racordare, inclusiv proiectare, se realizează cu amortizare accelerată într-o perioadă de 5 ani, prin tarifele de distribuție, în conformitate cu reglementările ANRE.*

termen de 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire. De asemenea, operatorul de distribuție are obligația finanțării costurilor de racordare pentru clienții finali noncasnici cu lungimi ale instalației de racordare mai mici de 2.500 m, cu posibilitatea recuperării acestor costuri într-o perioadă de 5 ani, conform reglementărilor ANRE.

Racordarea propriu-zisă la rețeaua electrică este o activitate reglementată, ce presupune parcurgerea mai multor etape, ce se concretizează în activități distincte prestate de operatori diferiți, etapele și procedurile necesare pentru racordarea utilizatorilor la rețelele de distribuție fiind stabilite de ANRE prin *Regulamentul de racordare la rețelele electrice*.

Astfel, potrivit art. 9 din *Regulamentul de racordare la rețelele electrice* și a informațiilor transmise de către operatorii de distribuție⁴⁴ concesionari privind procedurile proprii, activitatea de racordare la rețea presupune parcurgerea următoarelor etape:

- a) *Etapa de documentare și informare preliminară a utilizatorului*
- b) *Solicitarea propriu-zisă de racordare la rețeaua electrică*
- c) *Stabilirea soluției de racordare la rețea*
- d) *Emiterea avizului tehnic de racordare (ATR)*
- e) *Încheierea contractului de racordare între operatorul de rețea și utilizator*
- f) *Contractarea și realizarea lucrărilor de proiectare și/sau de executare a instalațiilor de racordare*
- g) *Punerea sub tensiune a instalației de utilizare pentru efectuarea de probe*
- h) *Emiterea și/sau actualizarea certificatelor de racordare*
- i) *Montarea contorului și punerea sub tensiune finală a instalației de utilizare*

În vederea analizării impactului modificărilor legislative asupra activităților specifice procesului de racordare, au fost înaintate chestionare operatorilor rețelelor de distribuție a energiei electrice din România.

La finalul anului 2018, [...] din locurile de consum aparținând consumatorilor casnici racordate la rețelele de distribuție a energiei electrice din România erau în portofoliul societății Distribuție Energie Electrică România S.A., iar [...] din aceste locuri de consum se aflau în portofoliul celor 3 societăți aparținând grupului Enel (E-Distribuție Muntenia S.A., E-Distribuție Banat S.A. și E-Distribuție Dobrogea S.A.). Societăților Delgaz Grid S.A. și Distribuție Energie Oltenia S.A. le reveneau [...], respectiv [...] din acele locuri de consum.

[...].

⁴⁴ E-Distribuție Muntenia SA, E-Distribuție Dobrogea SA, E-Distribuție Banat SA, Distribuție Energie Electrică România SA, Distribuție Energie Oltenia SA, Delgaz Grid SA.

Potrivit răspunsurilor înregistrate, dificultățile sesizate de operatorii sistemelor de distribuție pot fi rezumate astfel:

- a) Neclaritate în normele secundare ale ANRE
- b) Îngreunarea procesului de racordare
- c) Necesitatea derulării de proceduri de achiziție publică
- d) Necesitatea asigurării unor surse de finanțare
- e) Modificări legislative frecvente ce conduc la lipsă de predictibilitate în alocările de bugete/resurse umane

OSD au publicat procedura de racordare (sau extrase cuprinzând elementele de interes specificate în Regulamentul de racordare, de exemplu, când, cum și cui să se adreseze utilizatorii pentru obținerea ATR-ului, lista centrelor de relații cu clienții etc) pe paginile proprii de internet în intervalul 18.03.2021-19.04.2021, fiind îndeplinită astfel obligația legală prevăzută de Regulamentul de racordare.

Operatorii de distribuție a energiei electrice dețin sisteme informatice de procesare a cererilor de racordare înregistrate de clienții finali. Indiferent de canalul de intrare a cererilor de racordare, acestea sunt preluate de departamentele cu atribuții specifice în acest sens, li se atribuie un număr de înregistrare comunicat ulterior clientului. Ulterior, se efectuează procesarea efectivă în sistem și transmiterea sub forma de flux intern, spre soluționare către departamentele responsabile.

[...].

A crescut numărul cererilor de racordare, însă gradul de finalizare a acestora s-a redus, crescând, totodată și durata de finalizare.

În ceea ce privește posibilele cauze ale acestor decalaje, una se referă la modificările frecvente ale cadrului normativ primar și perioada îndelungată de elaborare și aprobare a normelor secundare aplicabile activității de racordare. Astfel, în ceea ce privește activitatea de racordare la rețelele publice de distribuție a energiei electrice, deși Legea nr. 290/2020 a adus modificări importante Legii nr. 123/2012 în luna decembrie 2020, adaptarea legislației secundare a intervenit în luna martie 2021, moment la care au fost aprobate Ordinul președintelui ANRE nr. 16/2021⁴⁵ și Ordinul președintelui ANRE nr. 17/2021⁴⁶.

II. Concluzii gaze naturale

Așa cum s-a arătat, ca efect al intervențiilor legislative care au avut loc în a doua jumătate a anului 2020, la nivelul legislației primare au fost operate modificări și

⁴⁵ Ordin pentru modificarea și completarea Regulamentului privind racordarea utilizatorilor la rețelele electrice de interes public, aprobat prin Ordinul președintelui ANRE nr. 59/2013

⁴⁶ Ordin pentru aprobarea Procedurii privind racordarea la rețelele electrice de interes public a locurilor de consum aparținând utilizatorilor de tip clienți finali noncasnici prin instalații de racordare cu lungimi de până la 2.500 metri și clienți casnici

completări ale *Legii nr. 123/2012* în ceea ce privește racordarea la rețelele de distribuție a gazelor naturale, fapt care a necesitat extinderea *Investigației*.

Potrivit acestor modificări, operatorul de distribuție are obligația de a racorda la sistem toți solicitanții clienți finali casnici, în termen de 90 de zile de la data obținerii autorizației de construire, cu recuperarea costurilor racordării într-o perioadă de 5 ani, conform reglementărilor ANRE (Ordinul președintelui ANRE nr. 18/2021).

Racordarea utilizatorilor la sistemele de distribuție a gazelor naturale reprezintă ansamblul activităților necesare realizării sau modificării și punerii în funcțiune a unei conducte de legătură între o conductă de alimentare din amonte, conductă de transport sau conductă de distribuție a gazelor naturale și o stație de reglare, stație de măsurare sau o stație de reglare-măsurare-predare a gazelor naturale, care alimentează un sistem de distribuție și/sau unul ori mai mulți clienți finali.

Categoriile de lucrări executate pentru racordarea clienților finali la conductele/*SD* a gazelor naturale sunt, potrivit reglementărilor în vigoare, următoarele: a) lucrări de extindere și/sau redimensionare a conductelor/obiectivelor în amonte de punctul de racordare, pentru crearea condițiilor tehnice necesare racordării; b) lucrări pentru realizarea racordului, respectiv a instalațiilor cuprinse între punctul de racordare și punctul de delimitare și c) lucrări pentru realizarea instalațiilor de utilizare a gazelor naturale.

Referitor la etapele, respectiv pașii ce urmează a fi parcurși de solicitanții viitori clienți casnici, respectiv operatorii *SD* a gazelor naturale, în vederea racordării acestei categorii de consumatori la *SD*, potrivit *Regulamentului privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, acestea pot fi grupate astfel:

- a) depunerea și înregistrarea cererii de racordare la *SD*, însoțită de documentele prevăzute de normele de reglementare secundară, și achitarea tarifului de analiză a cererii;
- b) evaluarea cererii de racordare;
- c) stabilirea soluției tehnice pentru realizarea racordării;
- d) emiterea avizului tehnic de racordare;
- e) semnarea contractului de racordare între solicitant și operatorul *SD* și declanșarea procesului concurențial de selecție a operatorilor în vederea realizării lucrărilor de racordare;
- f) obținerea documentelor/avizelor/certificatelor obligatorii;
- g) proiectarea obiectivului/conductei necesar/necesare racordării, respectiv a instalației de racordare;
- h) verificarea documentației tehnice/proiectului tehnic aferente obiectivului/conductei necesar/necesare racordării, respectiv a instalației de racordare;

- i) execuția obiectivului/conductei necesare racordării, respectiv a instalației de racordare, precum și urmărirea, de către operatorul *SD*, a lucrărilor privind realizarea obiectivului/conductei necesare racordării, respectiv a instalației de racordare;
- j) recepția și punerea în funcțiune a obiectivului/conductei necesare racordării, respectiv a instalației de racordare.

În vederea analizării impactului modificărilor legislative asupra activităților specifice procesului de racordare, au fost înaintate chestionare operatorilor *SD* a gazelor naturale din România. Concluziile analizei răspunsurilor primite de la acești operatori au reliefat că *SD* a gazelor naturale sunt operate în România de 30 de operatori licențiați ANRE.

La finalul anului 2018, aproximativ [...] din locurile de consum aparținând clienților casnici racordați la *SD* a gazelor naturale din România aparțineau Distrigaz Sud Rețele S.R.L. [...] și Delgaz Grid S.A. [...].

La nivel național, se observă o creștere a cererilor de racordare la sistemele de distribuție a gazelor naturale [...].

[...].

În urma analizării răspunsurile transmise, se constată că administratorii *SD* s-au confruntat/se confruntă cu o multitudine de dificultăți în activitatea acestora, acestea referindu-se la:

- modificările frecvente ale cadrului normativ primar și/sau secundar aplicabil activității de racordare a consumatorilor finali;
- insuficiența termenelor prevăzute de normele tranzitorii pentru intrarea în vigoare a unor acte normative în domeniu și care să permită operatorilor licențiați să modifice/adapteze propriile proceduri operaționale;
- necorelarea prevederilor din diferite acte de reglementare primară și/sau secundară aplicabile activității;
- neaplicarea principiului eficienței economice a investiției în activitatea de racordare a clienților casnici la sistemele de distribuție a gazelor naturale, dificultate dublată și de lipsa unor criterii de prioritate în realizarea lucrărilor necesare extinderii și/sau racordării;
- selecția operatorilor economici autorizați în vederea proiectării și execuției lucrărilor necesare racordării consumatorilor la *SD*;
- obținerea de autorizații/avize/alte documente necesare realizării lucrărilor de racordare;
- creșterea costurilor necesare realizării lucrărilor de extindere și/sau de racordare, costuri care pot conduce la majorarea tarifelor de distribuție plătite de clienții finali casnici;
- nerespectarea unor obligații legale stabilite în sarcina clienților finali casnici.

Operatorii de distribuție dețin sisteme informatice de procesare a cererilor de racordare înregistrate de clienții finali. Indiferent de canalul de intrare a cererilor de racordare, acestea sunt preluate de departamentele cu atribuții specifice în acest sens, iar ulterior se efectuează procesarea efectivă în sistem.

OSD au publicat procedura de racordare (sau extrase cuprinzând elementele de interes specificate în *Regulament privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, de exemplu, când, cum și cui să se adreseze utilizatorii pentru obținerea ATR-ului, lista centrelor de relații cu clienții etc.) pe paginile proprii de internet în intervalul 18.03.2021 – 19.04.2021, fiind îndeplinită astfel obligația legală prevăzută de *Regulament privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale*, respectiv elaborarea procedurii în termen de 30 de zile de la data publicării actului normativ în Monitorul Oficial al României.

[...].

În cazul racordării la sistemele de distribuție a gazelor naturale, evoluția legislației aplicabile a fost și mai nuanțată decât în cazul energiei electrice. Astfel, așa cum s-a arătat, în urma adoptării Legii nr. 155/2020, ANRE a emis Ordinul nr. 178/2020 pentru aprobarea Regulamentului privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale. Însă, prin adoptarea Legii nr. 290/2020, cadrul primar referitor la activitatea de racordare a suferit modificări, iar ca urmare a acestora, prin Ordinul președintelui ANRE nr. 18/2021 (emis în martie 2021), a fost aprobat un nou Regulament privind racordarea la sistemul de distribuție a gazelor naturale.

III. Recomandări

În ceea ce privește dezvoltarea sistemelor de distribuție a gazelor naturale, analiza autorității de concurență indică faptul că sunt necesare demersuri legislative suplimentare asupra cadrului normativ care reglementează activitatea de extindere a acestor rețele, astfel încât realizarea lucrărilor de extindere impuse prin lege în sarcina operatorilor licențiați să se bazeze nu doar pe principiul eficienței economice⁴⁷, ci și pe considerente suplimentare, de exemplu temporale. În acest sens, opinăm că atât cadrul legal primar, cât și cel secundar trebuie să ofere o certitudine în ceea ce privește durata maximă de timp pentru extinderea sistemelor de distribuție, inclusiv pentru investițiile cu un grad redus de eficiență.

Considerăm necesară adaptarea cadrului legal, astfel încât să se permită finanțarea în întregime, de către autoritățile administrației publice locale, a dezvoltării rețelelor publice/sistemelor de distribuție a energiei electrice/gazelor naturale în acele zone/localități/părți componente ale localităților în care astfel de investiții nu sunt

⁴⁷ Potrivit art. 104 alin. (6) din Legea energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012, modificată prin *OUG nr. 143/2021*, prevede, printre altele, că finanțarea extinderii rețelelor de gaze naturale se face de către concesionar din fondurile proprii, în limita planurilor anuale de investiții și prioritizate, în condiții de eficiență economică.

justificate economic pentru operatorul de distribuție. Această finanțare ar putea fi asigurată din resurse ale bugetelor locale și/sau programe naționale sau comunitare de investiții, cu respectarea normelor imperative în materie de achiziții publice.